

VINIČNÉ ŠUMICE

v proměnách času

VINIČNÉ ŠUMICE v proměnách času

1350–2025

Pavel Vrba, Ing. Jana Železná

Viničné Šumice 2025

Obsah

Předmluva

Viničné Šumice

Archeologické nálezy

Název obce

První písemná zmínka

Majitelé obce

Páni z Vildenberka

Pod vládou Lichtenštejnů

Obec v 19. století

Pamětní knížka

Nemoc cholera

Obecní správa

První a druhá světová válka

Rodáci

Kulturní památky

Rozvoj Viničných Šumic

Historický vývoj
a modernizace obce

Zástavba a obyvatelé
v průběhu staletí

Obyvatelé obce

Z historie školy v obci Viničné Šumice

Historie knihovny

Z historie Sboru dobrovolných hasičů
ve Viničných Šumicích

Historie TJ Sokol

Kopaná ve Viničných Šumicích

Oddíl nohejbalu

Oddíl bambintonu

Včelařství

Zahrádkaření

Historie Mysliveckého spolku

Mateřské centrum Viničné Šumice

Vzpomínky

Historické fotografie

Epilog

Použité prameny a literatura

Předmluva

Vážení spoluobčané, milí čtenáři,
v roce 2025 si připomínáme 100 let od chvíle, kdy naše obec získala jméno Viničné Šumice. Je to příležitost, která nás vybízí k ohlédnutí – nejen za samotnou historii názvu, ale také za životem lidí, kteří tuto obec po celé generace utvářeli.

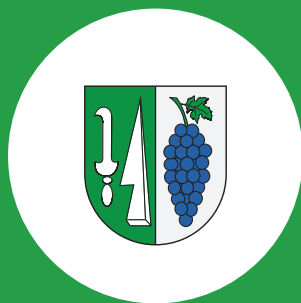
Každá doba přinesla svým obyvatelům radosti i starosti, a přesto jedno zůstávalo stále stejné: smysl pro domov a vzájemnou sounáležitost. Právě občané byli a jsou tím, co dává Viničným Šumicím jejich charakter. Byli to oni, kdo pečovali o vinohrady a pole, stavěli domy a cesty, udržovali tradice, zakládali spolky a starali se o kulturní i společenský život. Bez jejich práce, ochoty a sousedské pomoci by obec nikdy nemohla vyrůst do podoby, kterou známe dnes.

Tato kniha vznikla, aby připomněla, jak bohatý je příběh našeho místa. Uchovává vzpomínky, fotografie a vyprávění, které by jinak mohly být zapomenuty. Zároveň je poděkováním všem občanům – těm, kteří tu žili dříve, i těm, kteří zde žijí nyní a pečují o to, aby se v obci dobře žilo i budoucím generacím.

Přeji Vám, aby pro Vás byla tato publikace příjemným průvodcem historií i současností Viničných Šumic a aby nám všem připomněla, že největší hodnotou každé obce jsou její lidé.

 Aleš Jílek

starosta obce Viničné Šumice

Vstupte s námi do Viničných Šumic – obce, která se rozkládá na pomezí Dražanské vrchoviny, prozářené sluncem moravských vinic. Zde se po staletí pěstuje vinná réva a rodí se víno, které je symbolem místní tradice i každodenního života.

Na své cestě obcí najdete krátká zastavení u památek, domů i u příběhů lidí, kteří tuto krajinu utvářeli. Přijměte naše pozvání a nechte se unést jedinečnou atmosférou nejsevernější vinařské obce na Moravě.

Viničné Šumice

Viničné Šumice jsou malebnou obcí s bohatou historií sahající až do doby středověku. Jejich geografická poloha na jižním výběžku Dražanské vrchoviny dává této lokalitě jedinečný charakter. Katastrální území má rozlohu 497 ha, zeměpisná šířka je 49° 12' 40" s. š. a zeměpisná délka je 16° 49' 45" v. d. Se svou nadmořskou výškou 250–350 metrů nad mořem a příznivým klimatem přináležejí do Velkopavlovické vinařské podoblasti a je nejsevernější vinařskou obcí na Moravě. Leží 18 km od Brna a 4 km od Rousínova.

Obec spadá pod farnost Pozořice a na tuto obec je rovněž vazba v rámci občanské vybavenosti, mezi které patří vyšší stupeň základní školy, zdravotnictví, kostel a hřbitov.

První zmínky o obci souvisí s hradem Vildenberkem, který byl vystavěn na přelomu 13.–14. století a byl v té době centrem správy pro okolních deset vesnic, včetně Viničných Šumic. Dnes z něj zůstaly pouze stopy, např. v názvu oblasti „Na hradě“ v blízkosti obce.

Dominantou obce je zvonice, která byla postavena v roce 1663 a prošla renovacemi v letech 1965 a 2004. Nachází se uprostřed obce a nad ní je barokní kříž „Na Skalce“ z roku 1770.

Šumické vinohrady mají dlouhou a bohatou historii, která sahá do roku 1417, kdy jsou zmiňovány v souvislosti s desátky a horenským (viničním) právem. Vinná réva se zde pěstuje nepřetržitě po staletí a vinařská tradice zůstává dodnes důležitou součástí místního hospodářství. Mezi nejstarší a nejvýznamnější viniče v oblasti patřily Pšenky, Horní hora a Dolní hora, kde se původně pěstovala zejména odrůda frankovka, která je ceněna pro svou bohatou chuť a výborné vlastnosti pro výrobu červeného vína. V roce 1950 zde bylo založeno zemědělské družstvo, které převzalo část zemědělské výroby, včetně vinařství. Po politických změnách v roce 1990 přešlo hospodaření do rukou družstva vlastníků, které pokračuje v zemědělských a vinařských aktivitách.

Při cestě směrem do Vítovic se nachází přírodní památka Hynčicovy skály, jedinečný geologický útvar s významnou floristickou hodnotou. Tato přírodní lokalita je tvořena skalním masivem z kulmských slepenců, který se nachází na úpatí prudké jižní stráně. Charakteristickým rysem skal je členitá struktura – svislé stěny jsou rozdělené několika vertikálními zářezy a horizontálními trhlinami, které vytvářejí stupňovité formace. V současnosti dosahuje skála výšky přibližně 18 metrů, avšak historické záznamy naznačují, že v minulosti měla sloupcovitý charakter. Hynčicovy skály se nacházejí v krajině, v jejímž okolí

se rozkládají vinice, ovocné sady a zahrady. Díky teplému a suchému klimatu zde prosperují teplomilná a suchomilná rostlinná společenstva, mezi nimiž se vyskytují vzácné a chráněné druhy rostlin. K nejvýznamnějším z nich patří třešň křovitá (*Prunus fruticosa*), kosatec pestrý (*Iris variegata*) a kavyl sličný (*Stipa pulcherrima*), které přispívají k jedinečnému ekosystému této oblasti. Místo si zachovalo svůj přírodní ráz a dnes je chráněnou oblastí.

Vedle zemědělství byly Šumice od nepaměti také domovem řemeslníků a obchodníků. Po první světové válce zde vzkvétala pestrá síť živností – v obci fungovaly dvě hospody, pět obchodů se smíšeným zbožím, pět potravinářských obchodů, pekárna, dvě řeznictví, dvě trafiky, dva textilní obchody, kovárna, mlýn, dvě zámečnictví, šest obuvníků, dvě bednářství, pět krejčích, tři švadleny, dva stolaři, tři holiči, autoopravna, výroba punčoch, zedník a další. Nechyběly ani finanční instituce, jako Občanská spořitelna a Raiffeisenka, které podporovaly místní podnikatele a obyvatele. Po druhé světové válce zde nadále prosperovalo více než

Přírodní památka Hynčicovy skály

dvacet různých živností, mezi nimi například košíkářství, pírkářství a cukrářství. Nicméně v 50. letech byly soukromé živnosti postupně rušeny nebo začleněny do Místního hospodářství MNV. Tento proces znamenal útlum tradičních řemesel a jejich přechod pod státní správu. Po roce 1990, s návratem tržního hospodářství, došlo k obnově některých řemesel a živností, zatímco jiné vznikly nově. Dnes v obci opět působí drobní podnikatelé, řemeslníci a vinaři, kteří navazují na bohaté dědictví svých předků a udržují místní tradice při životě.

V posledních desetiletích se výstavba rodinných domů v obci soustředí především do méně frekventovaných oblastí, čímž dochází k postupnému rozšiřování obytné zóny. Počet obyvatel dnes je 1 370, kteří obývají 500 popisných čísel. Postupně byly budovány inženýrské sítě, kanalizace, vodovod a plynofikace, což přispělo ke zlepšení kvality života místních obyvatel.

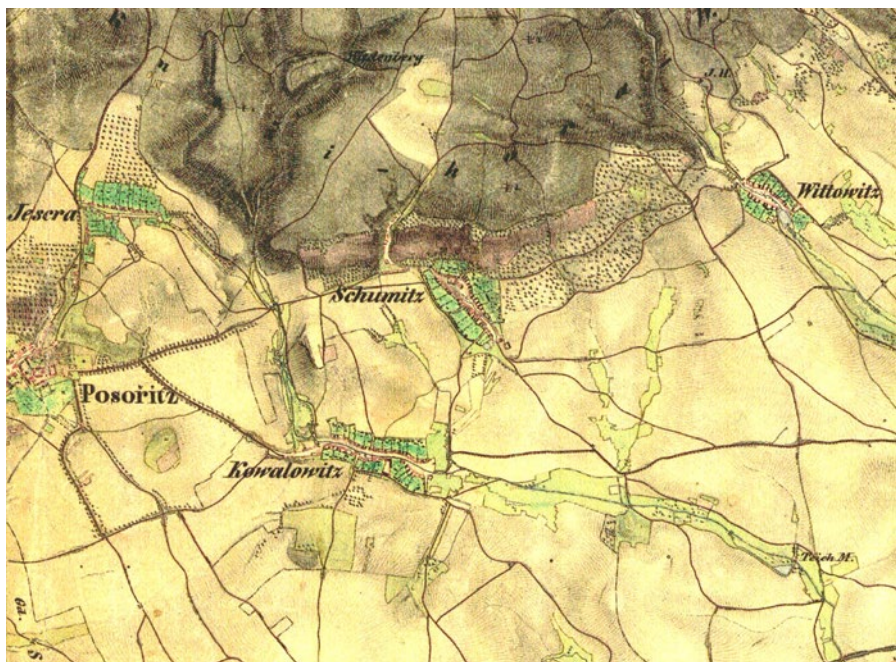

Viničné Šumice jsou malebnou obcí s bohatou historií a nejsevernější vinařskou obcí na Moravě.

K nejvýznamnějším a historicky nejceněnějším budovám v obci patří základní škola z roku 1885, původně jednopatrová budova, která prošla několika rekonstrukcemi a dodnes slouží místním dětem. Významnou stavbou je sokolovna, postavená v roce 1963, která slouží nejen sportovním aktivitám, ale také kulturním akcím, plesům a společenským setkáním. Restaurace „Na Hradské“ z roku 1975 nahradila dva původní hostince, které byly po přestavbě využity k jiným účelům – horní hostinec dnes slouží jako Mateřské centrum pro děti a rodiče, zatímco dolní hostinec byl adaptován na obecní úřad s poštou.

V jižní části obce se nacházejí hospodářské budovy a zařízení zemědělského družstva, které bylo založeno v roce 1950. Původně šlo o samostatný podnik, který byl později sloučen se zemědělským družstvem Kovalovice a postupně prošel několika transformacemi pod názvy JZD 1. Máj Pozoříce, Agrocom Viničné Šumice a následně BONAGRO Blažovice, které v současnosti obhospodařuje místní zemědělskou půdu pronajatou od vlastníků.

Další lokalitou přidruženou k obci je mlýn „Bahňák“, který se nachází 2 km od obce směrem na Rousínov a měl v minulosti zásadní význam pro místní hospodářství, zejména v oblasti zpracování obilí. Rovněž důležitým bodem je závla-

2. Vojenské mapování (1836)

hová nádrž na Kovalovickém potoce, která byla vybudována za účelem zavlažování zemědělské půdy, ale dnes se využívá především k rekreačnímu rybolovu.

Obec byla v průběhu staletí postižena několika ničivými přírodními pohromami, které měly významný dopad na její obyvatele a infrastrukturu. Mezi ně patřila krupobití v letech 1891 a 1939, kdy silné bouře s kroupami zničily úrodu. V roce 1951 postihla obec větrná smršť, která poškodila několik budov včetně části krávní JZD. Velkou tragédií byly epidemie cholery, kdy v roce 1836 zemřelo 91 lidí a o tři desetiletí později dalších 71 osob. Velké požáry rovněž zanechaly nesmazatelné stopy. Nejničivější z nich vypukl v roce 1807, kdy shořela téměř celá obec, v roce 1874 lehly popelem domy Na Skalce a 1893 domy v Hloušku a na Hradské. Po požáru v roce 1807 se patronem obce stal svatý Jan Křtitel. Kvůli častým požárům se obyvatelé na přelomu 20. století začali organizovat ve sborech dobrovolných hasičů. V naší obci byl tento sbor založen roku 1904 a funguje dodnes.

Největší utrpení obyvatelům přinesly obě světové války. První světová válka si vyžádala 39 životů mezi místními muži, kteří padli na frontě. Za druhé světové války dne 17. října 1941 bylo šest občanů popraveno v Kounicových kolejích,

které sloužily jako věznice pro odbojáře, a jedenáct obyvatel obce zemřelo v koncentračních táborech, kde byli uvězněni v rámci represí proti českému odboji. Na památku obětí obou světových válek byl v roce 1950 zbudován Památník odboje, který dodnes slouží k uctění padlých hrdinů a připomíná hrůzy, které válka přinesla.

Historie obce Viničné Šumice je pevně propojena nejen s regionálními dějinami, ale i s dějinami evropskými. Oblast se v průběhu staletí nacházela na strategicky významném území, kudy procházely obchodní cesty i vojenská tažení. Kráčely zde římské legie, husité a během třicetileté války švédští vojáci. Bitva tří císařů v roce 1805 ovlivnila i místní obyvatelstvo, které muselo čelit rekvizicím a útrapám spojeným s přítomností vojsk. V roce 1866 zde pobývali Prusové v rámci prusko-rakouské války a v neposlední řadě patřil k dramatickým okamžikům její historie i přechod fronty v roce 1945.

Život obce a celého regionu ve 20. století, zejména v 70. a 80. letech, byl detailně popsán v publikacích autorů V. Neužila a Z. Mazla. Tyto knihy přinášejí cenné informace o každodenním životě místních obyvatel v době socialismu, jejich práci v zemědělství, proměnách společnosti a kulturních zvyklostech.

Archeologické nálezy

Archeologické nálezy poskytují klíčové informace o dávné minulosti regionu, který byl osídlen nepřetržitě od mladší doby kamenné, přičemž mnohé důkazy o přítomnosti lidí na tomto území pocházejí právě z archeologických výzkumů.

Na katastru obce Viničné Šumice se v druhé pol. 20. stol. podařilo najít několik drobných archeologických nálezů, mezi něž patří středně neolitické kamenné nástroje nebo bronzová sekerka z doby bronzové (tzv. kultury únětické, cca 1700 př. n. l.). V trati „Půllány“ byl J. Poulíkem prozkoumán zahloubený objekt s keramikou pocházející z období středodunajské mohylové kultury (cca od 1500 př. n. l.) (obr. 3).

U „Bahňáku“ byl roku 1928 při stavbě silnice do Rousínova nalezen žárový hrob s mísovitou nádobou (obr. 4), který je řazen do tzv. velatické kultury v mladší době bronzové. V roce 1960 bylo při kopání sklepa nalezeno slovanské sídliště s keramikou pražského typu a také přeslen, brousek a zvířecí kosti

Nálezy z těchto lokalit jsou uloženy v Archeologickém ústavu v Brně a Moravském muzeu.

Při posledním archeologickém výzkumu před novostavbou mateřské školy ve Viničných Šumicích byla prozkoumána plocha o výměře cca 2700 m², na níž bylo zaznamenáno 287 archeologických objektů různého typu a významu.

Plošně byla odkryta část areálu sídliště z období KSP (kultury středodunajských popelnicových polí), velatické a podolské fáze. Několik starších objektů (stavební jáma, hliníky) bylo možné na severovýchodním okraji plochy zařadit již do období neolitu až eneolitu (kultura s moravskou malovanou keramikou nebo kultura s kanelovanou keramikou) a raného novověku (19. století). Archeologický výzkum navázal na plochu, která byla zkoumána roku 2015 v místech stávající hasičské zbrojnice/knihovny, kde byly zaznamenány obdobné situace.

Archeologické nálezy ve Viničných Šumicích dokládají nepřetržité osídlení od mladší doby kamenné až po novověk a potvrzují význam oblasti v rámci pravěkých i historických kultur.

Během roků 2015 a 2024 se podařilo v intravilánu Viničných Šumic zachránými plošnými výzkumy doložit existenci rozlehlé osady KSP, která zde existovala v rozmezí minimálně 13. až 9. stol. př. Kr.

Byly zde nalezeny nádoby z mladší doby bronzové, několik keramických kořenek z pozdní doby bronzové, hrnek, zásobnice i raně novověký hrnec. Kovové industrie byly omezené pouze na zlomek bronzového drátu a další dva železné náramky a zlomky železné spony byly obsahem ženského kostrového hrobu, který bylo možné tímto datovat rámcově do doby laténské, a spojit tak prokazatelně s historickými Kelty (doba laténská). Podle morfologických znaků bylo určeno, že kosterní pozůstatky náleží asi čtyřicetileté ženě vysoké 155 cm.

Výzkumy J. Poulika v roce 1943 a i pozdějšími bádáními byla potvrzena čtyři hradiště v katastru Pozořic, a sice Hlásnice, Rékovi, Kněží hora a Hrádek u Vítovic, které popisuje M. Čižmář ve své Encyklopedii hradišť na Moravě a ve Slezku, Libri, 2004, str. 209–213.

Západně od obce, na lesním katastru obce Pozořice, se nachází první hradiště v trati „Hlásnice“ a druhé na protilehlém svahu Kovalovického potoka v trati

Nálezy z Viničných Šumic

1

2

3

4

- 1| Bronzová sekerka
- 2| Neolitické kamenné nástroje
- 3| Keramika z období mohylové kultury
- 4| Keramika z období velatické kultury

Výzkum pravěkých mohyl na Vyškovsku

Z doby před 4000 lety.

Na pokraji lesa »Hlásnice« nad vinohrady obce Viničných Šumic na Vyškovsku se právě provádí výkop skupiny pravěkých mohyl. Výzkumné práce podniká brněnská odbočka Archeologického ústavu za vedení asistenta Jos. Poulíka, který také mohyly za pochůzek vyškovským krajem objevil. Výzkumu, uskutečňovaného podle nejnovějších dnes v moderní prehistorii obecně platných zásad, se účastní

Článek ze dne 30. 4. 1943
ve vyškovských novinách
o výzkumu Josefa Poulíka

i Jos. Kvíčala z pravěkého oddělení měst. muzea v Prostějově, jenž pak patrně provede výzkum podobného mohylového pohřebiště na Prostějovsku. Šumickým výkopem bude otevřena skupina osmi mohyl. Již při průzkumu prvních tří mohyl se zjistilo, že vysazováním a kácením stromů jsou značně porušeny. Ve druhé mohyle se na úrovni půdy narazilo na žárový hrob o několika nádobách jevišovického typu. Podobné mohyly jsou na Moravě vzácné a zatím se kromě mohyl u Ohrozimi na Prostějovsku soustavně nezkoumaly. Známá jsou hlavně sídliště a hradiska, zvláště pak na Starém zámku u Jevišovic, podle nichž je celý typ pojmenován. Tento typ se vyskytuje zvláště na Moravě a je směsí několika pravěkých kultur s patrnými severními vlivy. V celku lze stáří mohyl odhadnout na více než čtyři tisíce let, neboť patří ještě mladší době kamenné. Největší šumická mohyla oválného tvaru s kamenným obložním má rozměry 10x12 metrů. Zároveň se provede výzkum valů na přilehlém hradisku, jež bude podle několika předběžných nálezů keramiky časově shodné s mohylami v lese Hlásnice. Z průběhu výzkumu u Šumic pořídil nadšený příznivec archeologie dr. Dezort ze Židlochovic několik filmových záběrů. Výkopy jsou rozpočteny na dobu čtyř až pětitýdnů.

„Rékovi“. Hradiště bylo osídleno v období kultury s moravskou malovanou keramikou z mladší doby kamenné (mladší neolit), kultury s nálevkovitými poháry (starší eneolit) a s kanelovanou keramikou z pozdní doby kamenné (střední eneolit) a dále v období pozdní doby bronzové. Výzkum prováděl archeologický ústav v Brně pod vedením J. Poulíka (1910–1998) na jaře 1943. Zúčastnil se i J. Kvíčala z pravěkého oddělení muzea v Prostějově.

Na východ od obce se nacházejí Vítovice a severně od nich ostroh s posledním hradištěm v lokalitě „Hrádek u Vítovic“, kde se v minulosti taktéž našla řada archeologických nálezů. Z mladší doby kamenné, období kultury s keramikou pomalovanou, tu byly odkryty sídelní jámy s kamennými předměty, jako jsou škrabadlo, čtyři sekýrky kamenné, hliněná lžice s držadlem a taktéž velké parohy s lebkou. Z doby železné v rázu hradištním byl nalezen kostrový hrob s železnou válečnou sekýrou.

Význam těchto archeologických nálezů spočívá nejen v samotných objektech, ale i v jejich důležitosti pro poznání způsobu života a kultury prehistorických obyvatel.

Archeologické nálezy na pozemku nové mateřské školy

1

2

3

4

- 1 | Pohřeb K800
- 2 | Nádoby z mladší doby bronzové
- 3 | Zásobnice
- 4 | Novověký hrnec

Název obce

Název obce Viničné Šumice má kořeny v místním jménu s příponou -ice, které je odvozené z osobního jména Šuma. Základ tohoto jména je ve slovesu šuměti a jeho význam může vyjadřovat Šumovi lidé, tedy obyvatele osady, kteří buď patřili někomu jménem Šuma, nebo žili v oblasti charakterizované šuměním přírody.

V průběhu staletí se název obce v historických pramenech zapisoval různými způsoby. První známé zápisy jsou v němčině, roku 1353 jako Schumycz, v roce 1371 Schimicz, v roce 1406 opět jako Schumicz. V průběhu 18. a 19. století Schumitz (1720, 1751), Schummitz, Ssumice (1846) a v roce 1881 a 1915 se už vžil zápis Šumice. Definitivní změna názvu na Viničné Šumice byla provedena v roce 1925.

Tato změna názvu měla nejen praktický význam, ale také historický a kulturní. V té době existovalo v Československu několik obcí se stejným názvem, a aby se předešlo záměnám, rozhodlo se přidat k názvu obce přívlastek. Tento přídomek nejen pomohl s rozlišením mezi obcemi, ale odkazoval také na význam vinařství v oblasti, jelikož místní vinohrady jsou součástí nejsevernějších vinařských tratí na Moravě.

Přijetí tohoto přívlastku se začalo projednávat již v roce 1921. Na schůzi obecního zastupitelstva, která se konala 10. listopadu téhož roku v hostinci Josefa Kříže, navrhl člen zastupitelstva František Kaláb, aby obec žádala o přidání rozlišujícího názvu, protože existovalo více obcí se stejným jménem a docházelo k problémům s doručováním pošty. V zápise se píše, že návrh byl přijat a bylo doporučeno přidat označení „V“ nebo „Vinohradské“. Starosta byl pověřen zasláním žádosti na ministerstvo.

Ministerstvem vnitra bylo oficiálně schváleno v roce 1925 přidání přídomeku Viničné k názvu obce. V obecní kronice je tento historický okamžik stručně zaznamenán k únoru tohoto roku takto: „Na žádost obecního zastupitelstva povolilo ministerstvo vnitra změnu názvu Šumic, takže naše obec má jméno Viničné Šumice.“

Pro obec Viničné Šumice je rok 2025 významný, protože uplynulo již 100 let od přidání přívlastku Viničné. Tento krok nejen zjednodušil administrativní a poštovní komunikaci, ale také podtrhl význam vinařství, které i dnes tvoří nezastupitelnou součást historie, kultury a identity obce.

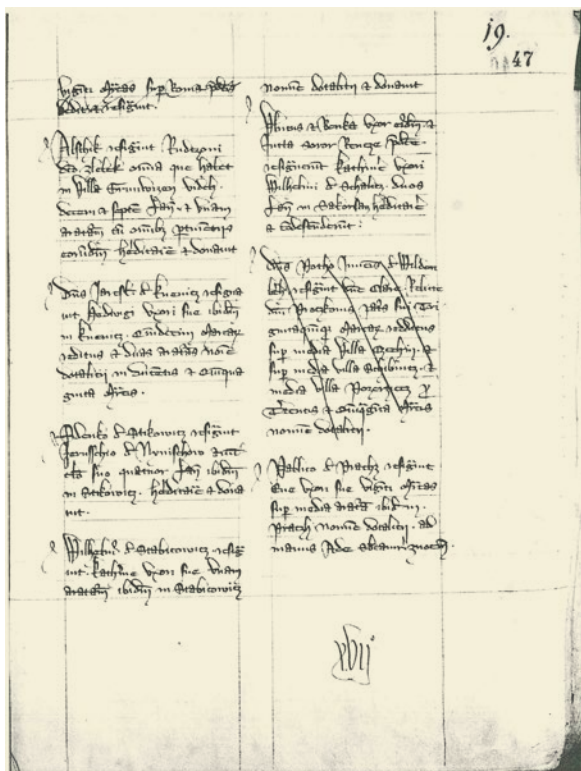
První písemná zmínka

První písemná zmínka o obci Viničné Šumice, či tehdy ještě pouze „Šumice“, pochází ze 14. století a je uvedena v souvislosti s majetkovými transakcemi a hradem Vildenberkem. Tato první písemná zmínka se často považuje za datum „ante quem“, které dokládá existenci obce, ale neposkytuje žádné další informace o jejím rozvoji či sociální struktuře.

Hrad Vildenberk, který stával severozápadně od dnešních Viničných Šumic, byl postaven na přelomu 13. a 14. století. V písemných pramenech se objevuje jako sídlo Půty z Vildenberka, který byl významným moravským šlechticem. Tento hrad, který se stal sídlem rodu Vildenberků, měl v držení deset okolních vesnic, včetně Šumic. V roce 1371 byl prodán markraběti Janovi. Zprávy o obci jsou sou-

částí soupisu šlechtického majetku, který byl veden v rámci zemských desek. Tyto listiny se často zabývaly především majetkovými převody.

Nejstarší transakce je zdokumentována v Zemských deskách, konkrétně v Liber domini Erhardi de Cunstat (Kniha Erharda z Kunštátu z let 1348–50) a druhá v Liber domini Johannis de Crawar cameradii (Kniha Jana z Kravař 1351–53).

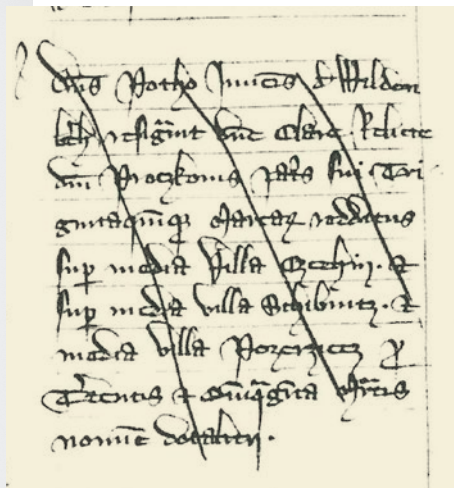
Stránka v zemských deskách se zápisem o obci Šumice v roce 1350

Liber domini Erhardi de Cunstat
(kniha Erharda z Kunštátu 1348–50,
29 fol., vaz. perg.)

Rok 1350

179. (Dominus Potho Juvenis de Wildenberch resignavit domine Clare Relicte domini Proczkonis, patris sui, Trigintaquinque Marcarum redditus super media Villa Czechin, et super media villa Schibnicz, et media Villa Pozerzicz pro Treccentis et Quinquaginta Marcis nomine dotalicij.)

Pan Půta mladší z Vildenberka věnuje ve prospěch paní Kláry, pozůstalé po panu Pročkovi, Půtově otci, důchod 35 marek z poloviny vsi Čechyně, z poloviny vsi Šumice a poloviny vsi Pozoříce v rámci celkové dotace ve výši 350 marek.

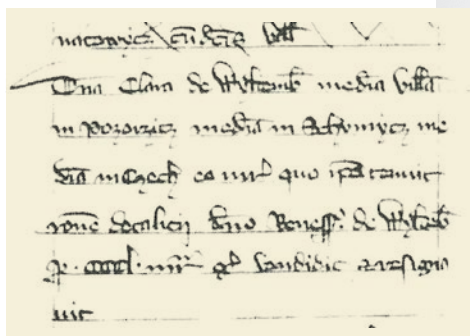

Liber domini Johanis de Cwarar cameradii. (Kniha Jana z Kravař 1351–53, 14. fol., lat., vaz. perg.)

Rok 1353

147. Domina Clara de Wyldenberg mediam vilam in Pozorzicz mediam in Schvmycz mediam in Czech co iure quo ipsa tenuit ratione dotalicij domino Benessio de Wyldenberg pro CCCL marcis grossorum vendidit et resignavit.

Paní Klára z Vildenberka věnuje 350 marek ve formě důchodů panu Beneši z Vildenberka z poloviny vsi Pozoříce, poloviny vsi Šumice a poloviny vsi Čechyně se všemi náležejícími právy.

Původní záznam z roku 1350, kde je uvedeno jméno Schibnicz, vyvolává určité pochybnosti ohledně správnosti názvu obce. Někteří historikové, včetně Ladislava Hosáka, se domnívali, že došlo k disimilaci písmen mn na bn, což byla změna, která mohla nastat při přejímání českého jména Šimnic do němčiny. V prameňech pod latinským názvem Schibnicz vystupují Židenice, dnes brněnská městská část, které nikdy nepatřily k Vildenberku. Nicméně je zřejmé, že se jedná o tutéž obec, neboť v dalším zápisu je název obce uveden již správně.

Majitelé obce

Páni z Vildenberka

Nejstaršími doloženými majiteli obce Šumice byli ve 14. století páni z Vildenberka, významný rod moravské šlechty. Tento rod sehrál klíčovou roli v dějinách regionu, a přestože vymřel počátkem 15. století po čtyřech generacích, jeho vliv a stopa v historii zůstávají patrné dodnes.

Rodokmen pánů z Vildenberka ukazuje, že rod byl propojen s dalšími mocnými a významnými šlechtickými rody tehdejší doby. Mezi ně patřili například páni z Pirkenštejna a Kunštátu. Tyto spřízněné rody se podílely na formování politického a hospodářského života na Moravě a v Čechách a jejich propojení s Vildenberky naznačuje, že i tento rod měl v daném období nemalý význam.

Hrad Vildenberk – sídlo pánů z Vildenberka

Rod z Vildenberka své jméno odvozoval od hradu Vildenberk a byl dlouho mylně zaměňován s Novým hradem u Adamova, avšak podrobnější archeologické a historické výzkumy v 80. letech 20. století potvrdily jeho skutečnou polohu. Hrad Vildenberk stával na ostrožně nad druhým rozdělením Kovalovického potoka, přibližně 1 km severně od jeho výtoku z lesa mezi dnešními obcemi Pozoříce a Viničné Šumice.

Rozsah hradu byl impozantní. Jeho délka a celková rozloha jej řadily mezi největší hrady své doby na Moravě. Hrad byl vystavěn na strategicky výhodném

místě, odkud bylo možné kontrolovat okolní území a obchodní cesty. Bohužel, přesný rok jeho založení není znám a jeho vznik je opředen tajemstvím.

První písemná zmínka o hradu pochází z roku 1318, kdy se významný moravský šlechtic Půta začal psát „z Vildenberka“. Tento údaj napovídá, že hrad v té době již existoval a že Půta mohl být jeho stavebníkem nebo přinejmenším jedním z prvních majitelů.

Půta z Vildenberka byl významnou osobností své doby. S manželkou Zdeňkou z Boskovic, sestrou Oldřicha z Boskovic, měl pět synů a jednu dceru. Tito potomci se v následujících desetiletích podíleli na správě a rozvoji vildenberského panství.

Synové Beneš a Ješek založili bouzovskou větev rodu, zatímco jejich bratr Oldřich se stal knězem. Po Půtově smrti před rokem 1349 zdědili vildenberské panství jeho další dva synové, Půta II. a Proček. Jeho dcera Jitka se provdala za Čeňka z Pirkštejna, avšak v době otcovy smrti v roce 1349 byla již vdovou.

V roce 1365, po smrti Půty II., došlo k rozdělení panství mezi jeho syny Půtu III. a Ješka a jejich bratrance Půtu, řečeného Šaclera, syna Pročka. Ekonomická situace se zhoršovala a rod již nedosahoval takového významu, jaký měl za života jejich děda Půty I.

V roce 1371 byl hrad Vildenberk prodán markraběti Janu Jindřichovi a jeho synovi Joštovi. Nejprve dne 22. února prodal svou část panství Půta Šacler, o necelé dva týdny později, 5. března, následovali i jeho příbuzní Půta a Jan z Vildenberka. Celková kupní cena činila 1700 a 2600 hřiven grošů moravského počtu a ražby, jak dokládají zápisy v Zemských deskách.

Po smrti markraběte Jana Jindřicha v roce 1375 se jeho synové – markraba-ta Jošt, Prokop a Jan Soběslav – dostali do vleklého sporu o moc, který přerostl v otevřenou domácí válku. Tento konflikt měl devastující dopad na Moravu a přinesl zkázu mnoha hradům.

V průběhu let 1385–1406 Jošt rozprodal většinu vsí, které patřily k vildenberskému panství. Dne 18. března 1402 v Olomouci daroval markrabě Jošt Petru z Kravař a Plumlova vsi Pozořice, Kovalovice a Šumice, které kdysi náležely k hradu Vildenberk. O čtyři roky později, 22. ledna 1406, mu v Brně daroval i zbytek statků vildenberského panství.

Tato listina z roku 1402 je považována za důkaz, že hrad byl v té době již pustý. Jeho zánik lze přičíst právě probíhajícím válkám mezi markrabaty. Po roce 1402 se hrad Vildenberk již v žádných historických pramenech neobjevuje.

Přestože rod přišel o svůj hlavní majetek, jeho členové se i nadále psali „z Vildenberka“. Někteří z nich získali jiná panství – Půta III. a Ješek například vlastnili Snovídky, zatímco jejich bratr Mikeš byl členem řádu křižovníků. Sestra Kačna se provdala nejprve za Štěpána z Pernštejna a později za Jindřicha z Nevoje.

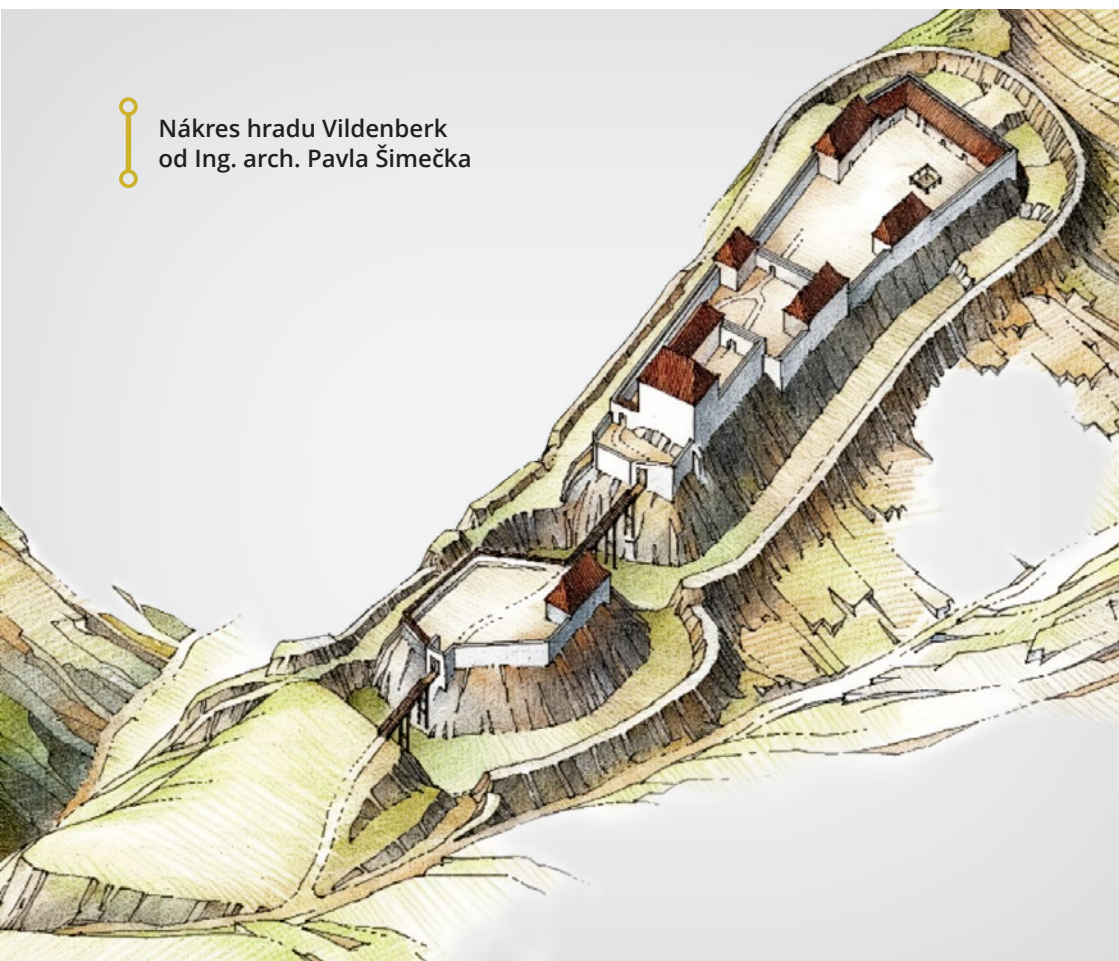
Ve čtvrté generaci rodu je doložen Tas z Vildenberka, syn Půty Šaclera, který v letech 1385–1409 vlastnil Hrušky. Jeho sestra Markéta se provdala v roce 1397 za Jana z Moravan.

Bouzovská větev rodu pokračovala o něco déle, ale rovněž se potýkala s ekonomickými problémy. V roce 1382 Beneš z Bouzova a Vildenberka prodal hrad Bouzov markraběti Joštovi a získal místo něj tvrz Bohuslavice.

Posledním významným členem rodu byl Proček z Vildenberka, který se zapojil do válek markraběte Prokopa a skončil ve vězení. Po roce 1417 se již žádný mužský potomek rodu z Vildenberka nepřipomíná, poslední známou členkou rodu byla jeho dcera Kateřina z Vildenberka a Lhoty.

Nákres hradu Vildenberk
od Ing. arch. Pavla Šimečka

Erb pánů z Vildenberka,
foto z hradu Bouzov

Rod z Vildenberka měl stejné znamení jako rody z Černé Hory a z Doubravice u Černé Hory. Štít byl poltěný s hlavou, za klenot železný klobouk.

Barvy znaků uvedených rodů dle J. Pilňáčka (i M. Myslivečka) jsou neznámé, přičemž ve Staromoravských rodech polcení spíše odpovídá obrácenému pořadí barev, než jak je tomu na hradě Bouzov, které se již v místě vžilo a je spojováno nadále s tímto rodem.

Vyobrazení znaku na hradě Bouzově je následující, pod černou hlavou červeno-stříbrně polcený štít.

Pod vládou Lichtenštejnů

Hrad Vildenberk byl v roce 1402 darován markrabětem Joštem z Lucemburku Petru z Kravař, v jehož majetku zůstal až do roku 1444. V průběhu 15. a 16. století se majitelé panství často měnili, mezi ně patřili páni z Otaslavic, Čelechovic, z Popůvek, Přepýští a rod Kokorských.

Tento chaotický přechod majetku skončil až v roce 1569, kdy se panství dostalo pod vládu dvou významných moravských rodů – pánů z Boskovic a Lichtenštejnů.

V roce 1569 držel pozořické panství Albrecht Černoohorský z Boskovic, který byl významným moravským šlechticem, působil jako nejvyšší sudí a nejvyšší komorník Moravy. Po jeho smrti v roce 1571 se dědicem stal Jan Šembera z Boskovic a na Bučovicích, poslední mužský člen tohoto rodu. Po smrti Jana Šembery v roce 1597 panství zdědily jeho dcery, Anna z Boskovic a Kateřina z Boskovic.

Kateřina se provdala za Maxmiliána z Lichtenštejna, čímž převedla rodové dědictví na svého manžela. Tím se pozořické panství dostalo definitivně pod správu rodu Lichtenštejnů, který jej vlastnil až do parcelace v roce 1923. Důležitým právním aktem, který posílil postavení Lichtenštejnů, byl zápis do XXXIII. knihy moravských zemských desek, provedený 29. března 1604 v Brně.

Zápis v XXXIII. knize moravských zemských desek (z roku 1604)

Znění zápisu:

Kateřina Černohorská z Boskovic a na Bučovicích Maxmiliána z Lichtenštejna a z Niklšpurku [Mikulov] na Cáhnově [Hohenau an der March] a Robnšpurku [Rabensburg], císaře římského Jeho milosti říšskou dvorskou radu, manžela svého milého, na své vlastní a dědičné zboží a dědictví svobodné, žádnému v ničemž nezávadné, totiž na tvrz a městečko Bučovice s podacím kostelním, se dvorem poplužním, s pivovarem a mlejnem, ves Marefy, na ves Kloboučky ... na tvrz a ves Pozořice s kostelním podacím, pivovarem a dvorem poplužním, na ves Koválovce, na ves Šumice, na ves Vítovice, na ves Hostěnice, na ves Slavíkovice, na hrad slove Nové Hradý, na ves Olomučany, na ves Břežinu, na ves Habrůvku, na ves Babice s kostelním podacím, na ves Kanice, na ves Řícmanice, na ves Outěchov, na ves Jehnice, na ves Vranov s kostelním podacím, na lidi usedlé i neusedlé, sirotky přítomné i zběhlé, na platy stálý i běžný, roboty na lidech v témž městečku svrchu psaným a všech jinech spravedlivě povinné, na mlejny, rybníky, hory, lesy, chrastiny, řeky, potoky a summou na všechny a všelijaké užítky a požitky k týmž tvrzem, hradu, městečku a vsem od starodávna náležitými i na to všecko, kdež co mám aneb ještě míti budu, přijímám na pravej a jednostejnej spolek a činím jej [Maxmiliána] těch všech statků svrchu psanejch pravejm společníkem a po smrti mé nápadníkem. Však z toho všeho již psaného statku čtyrceti tisíc zlatejch ... počítajíc, sobě tímto spolkem vymieňuji ... Jehož datum v městě Brně 29. dne Martii léta 1604.

Tento zápis nejenže potvrzoval přechod majetku na Maxmiliána z Lichtenštejna, ale i zajišťoval dědictví pro Lichtenštejny, v jejichž držení zůstalo až do parcelace po první světové válce. Lesní hospodářství si však udrželi až do roku 1945, kdy byly jejich lesy znárodněny. Dodnes můžeme na okraji lesů nalézt historické hraniční kameny s charakteristickým označením rodu.

V době třicetileté války (1618–1648) se boje zpočátku oblasti pozoříckého panství přímo nedotkly. Avšak ve 40. letech 17. století, kdy Moravu zasáhly těžké vojenské střety, pronikli do markrabství Švédové. Roku 1645 se odehrálo obléhání Brna, které bylo klíčovým bodem habsburské obrany proti švédskému postupu. Pozořícké panství, stejně jako ostatní okolní obce, pravděpodobně utrpělo

plenění a drancování vojsky. Historické lánové rejstříky z tohoto období evidují opuštěné a zpustlé grunty, což naznačuje výrazné ztráty na obyvatelstvu a hospodářství v důsledku válečných konfliktů. Po skončení války bylo nutné dlouhé období obnovy, během něhož se panství vzpamatovalo z následků bojů, rabování a ekonomických ztrát.

V roce 1604 se stal Maxmilián z Lichtenštejna spolumajitelem pozořického panství. Po smrti jeho manželky v roce 1637 připadlo celé panství rodu Lichtenštejnů. Maxmilián z Lichtenštejna pocházel z dolnorakouského Rabensburgu, který byl rodovým sídlem této větve. Zpočátku byl protestantem, avšak později konvertoval ke katolicismu. V habsburské armádě se zúčastnil bitvy na Bílé hoře (1620), která znamenala definitivní porážku stavovského povstání v čes-

kých zemích a upevnila moc Habsburků. Jeho náboženská orientace a loajalita k císaři se projevy i v jeho stavební činnosti – nechal vybudovat významný poutní kostel ve Vranově, pod nímž byla zřízena lichtenštejnská rodová hrobka, která se stala důležitým pohřebním místem této větve rodu.

Za jeho vlády došlo k zrušení panského dvora v Šumicích, což odráželo změny v hospodářství panství. Po jeho smrti panství zdědil Karel Eusebius z Lichtenštejna, který měl významný podíl

Kostel Nanebevzetí Panny Marie
v Pozořicích – odkaz rodu Lichtenštejnů

na rozvoji regionu. Za něho byla postavena zděná zvonice v obci (1663), jak dokládá datce vyrytá na trámu ve vazbě její střechy.

Karel Eusebius věnoval část půdy šumického dvora kostelu v Pozořicích, čímž podpořil místní duchovní správu. O tom dokládá Zápis ve fondu Biskupské konsi-

stoře Brno – inv. č. 12101 – kart. 2635 – v Diecézním archivu v Rajhradě:

„Letha Panie 1656 dne 17 miesycze May progednan gest gedem grunth ktory pusty zustawali w diedinie Szumycich zustawajicy od Jeho Milosti Karla Eusebie jakožto Collatora, tehož chramu Panie, na naklad swietla, ktore w lampie przed wellebnosti božskau w Chramie Panie dnem i Noczy hořývati drzeti a chwale boží ma, od všeli-jakých roboth, Aurokůw, Platůw a gynich wseligakych powinnsti gakym ... osvobozuji a tu chramu Panie dle Decretu Jeho Milosti jakož jest dne 18 Meisice Marty Letha 1654 z milosti Knižeci darowany a odkazan.“

Tento lán (14,1627 ha) darovaný kostelu a potvrzený 26. 11. 1694 od Jana Adama z Lichtenštejnu užívali faráři od roku 1720 až do 19. století, následně je jako vlastník zapsána v gruntovní knize Nadace na udržování věčného světla před hlavním oltářem chrámu Páně Nanebevzetí Panny Marie v Pozořicích.

V době baroka byl nejvýznamnějším členem rodu Jan Adam I. z Lichtenštejna (1657–1712), známý jako mecenáš umění a reformátor hospodářství. Patřil k důvěrníkům císaře a zastával prestižní funkce – byl jmenován tajným radou a císařovým komořím. Mezi lety 1703–1705 působil jako prezident první rakouské státní banky Banco del Giro, což byla instituce spravující císařské finance. V roce 1712 rozšířil lichtenštejnské panství o Vaduz, čímž vytvořil základy současného Lichtenštejnského knížectví.

Další významnou postavou baroka byl Antonín Florián z Lichtenštejna (1656–1721). Působil jako císařský vyslanec u papežského stolce v Římě a později se stal nejvyšším komořím habsburského dvora. Jeho nástupcem byl syn Josef Jan Adam (1690–1732), který podporoval výstavbu na svých panstvích. Za jeho vlády byl dostavěn kostel v Pozořicích a v roce 1732 založil ves Adamov, pojmenovanou na jeho počest.

Nejdéle vládnoucím knížetem byl Jan II. z Lichtenštejna (1840–1929), který stál v čele rodu téměř 70 let. Aktivně podporoval modernizaci a rozvoj regionů pod správou Lichtenštejnů. V oblasti kolem Pozořic přispíval na opravy kostela a fary (1903–1914) a stavbu silnice do Šumic (1909). V roce 1923 došlo k parcelaci pozořického dvora. Obec Šumice získala 28,6 ha pozemků za 168 740 Kč.

Ke stavbě pozořického kostela se traduje, že materiál na stavbu byl použit z bývalého hradu Vildenberka. A že tomu tak bylo, svědčí dopis od správce pozořického panství knížeti Janu Adamovi ze dne 26. února 1711, kde se píše:

„Indeßen habe ich hinter den dorff Siwitz, unweith hin Poßoritz, einen gutten tauglichen mauer steinbruch gefunden, allwo mit erlaubnuß des jungfraülichen colsters s. Annae zu Brünn, undt dan auch bey den dorff Schummitz.“ – Za obcí Sívce, nedaleko Pozořic, jsem našel dobrou, vhodnou lomovou stěnu, a pak také u obce Šumice.

„Weilen aber hierüber ein gutter schlitten weeg eingefallen, habe ich mich an das alte schloß gemauer an den Hradek, hinter Schummitz in den waldt ligendt, gemacht undt davon bereits 170 cloffter ingleichen ad locum der kirchen zue bringen laßen.“ – Dostal jsem se ke staré hradní zdi na Hrádku [Hrádek – Vildenberg], za Šumicemi v lese, a už jsem z ní nechal přivézt 170 sáhů na místo, kde stojí kostel.

Rod Lichtenštejnů držel nad tímto územím pevnou ruku od 16. století až do první světové války. Lichtenštejní získali panství sňatkem Kateřiny Černožorské s Maxmiliánem z Lichtenštejna, obnovili a rozvíjeli region po třicetileté válce, podporovali barokní umění a výstavbu církevních staveb a financovali modernizaci infrastruktury na přelomu 19. a 20. století. Jejich odkaz v podobě kulturních památek a historického významu přetrvává dodnes.

Obec v 19. století

Přelom 18. a 19. století je považován za počátek moderní doby, zejména v souvislosti s francouzskou revolucí. V Rakousku probíhala postupná modernizace pod vlivem tereziánských a josefinských reforem, které zahrnovaly například úpravu roboty v roce 1775 a zrušení nevolnictví v roce 1781. Významným mezníkem bylo také zrušení poddanství v roce 1848. Ve druhé polovině 19. století modernizační procesy pokračovaly a blízkost Brna měla na vývoj regionu nemalý vliv.

Počátek 19. století byl poznamenán napoleonskými válkami. V roce 1805 se v blízkosti Pozořic odehrála slavná bitva u Slavkova, které se zúčastnil i tehdejší majitel panství Jan I. Josef z Lichtenštejna (1760–1836). Jako významný vojevůdce a diplomat této éry velel rakouské jízdě a po prohrané bitvě vyjednával příměří a následný mír v Prešpurku. Později, v roce 1809, byl také jedním z vyjednávačů míru v Schönbrunnu. Dosáhl hodnosti polního maršála a krátce byl i vrchním velitelem rakouské armády.

Válečné události ovlivnily i život v regionu. Podle záznamů ve farní kronice byly v roce 1805 Pozořice několik dní pleněny francouzskými vojsky. Přestože o Šumicích se přímé zmínky nedochovaly, lze předpokládat, že i tato obec čelila nájezdům.

Paměti hodná knížka (1797–1868)

Události 19. století, týkající se naší obce, jsou zachyceny v Pamětní knížce od Tomáše Bočka (1807–1887) z domu číslo 83 (dnešní 69). Přinášíme doslovný zápis v podobě transkripce:

Boček Tomáš Nro. 83

- 1797** Byl skorý rok byly střešně zralý hned prvního Maje.
-
- 1798** Byla zde velká vojna z Rusem.
-
- 1805** Byla zas zde velká vojna Francouz z Rusem podruhy. Boček Tomáš
-
- 1807** Vyhořely cely Šumice a to zapálil Franc Šedy Nro. 46 a podruhy za devět neděl zas několik domu vyhořelo a potřetí zas vtom roku vyhořely, a to zapálil Franc Kříž Nro. 33.
-
- 1809** Zas taky samoti dva měli vojnu.
-
- 1812** Bylo zde mnoho vína, takže lidé neměly do čeho dávat.
-
- 1817** Bylo takový draho že lide větším dílem živi byli otrubami a od pile drtinami, maz hrachu byl za 1 zl. 12 kr.
-
- 1827** V Šumicke obci byl velký pád dobytka a to kráv.
-
- 1828** Vyhořeli Šumice, a to zapalel Anton Šmerda Nro. 71.
-
- 1830** Z jara dopustil Bůh takový povětrí, takže domy zpřevracelo a velké stromy v lese zpolámalo a zvyvracelo.
-
- 1831** Pán Bůh trestal lid nemocí, a to jsme jmenovali kolerů (pozn.: cholera) v Šumicích umřelo 9 osob.
-
- 1834** Nebyla žádná zima od půl Ledna jus mohl pracovat jus víc nebyl sních.
-
- 1836** Zas Pán Bůh trestal lid tou cholerou, a to jich umřelo v Šumicích 92 osob začátek byl 21. Září v 4řech nedělích všichni zemřeli po 3 i po 4řech z domu.
-
- 1838** V Šumicke hoře zmrzlo všecko vino tak že nic nebylo.
-
- 1840** Desátého Června přišlo na Šumicky vinohrady takovy krupobití a déšť takže to vino všecko potlouklo jenom zůstali psenky neporušeny a mnoho ta voda škody nadělala všechnu zem z nich dolů sebrala, že mnohý vinohrad musel nechat ležet, a to co ještě zůstalo zas podruhy kroupy potloukli a to bylo 9 Srpna. A také toho roku 1840 přišla jednou v noci velká bouřka v podzim a to na Svatého Martina.
-

1840	Oběsil se Johan Železný ze Šumic.
1843	Byla malá zima hned od 1. Února jus nebyla žádná zima lidé hned zaseli a od 1. Března zamrzlo a tak bylo zamrzly až do 10. Taky toho roku vyhořeli dva mlaty a sice Antona Bočka a druhý Antona Muselika.
1845	Bylo takové povětří že staveni z převracelo a silný stromy zpřelámalo a zvyvracelo a všudy škody nadělalo.
1847	Bylo velký draho tak že bylo žito za 25 zl míra pšenice za 28 zl. a ječmene za 18 zl. 15 kr.
1845	Vyhořeli Šumice to zapálil Šimon Železný dne 11 Srpna.
1848	3. Června je dovezený nový zvonek Zholomuče (Olomouc) košťoval 254 zl dne 21. Října dostalo se potvrzení na robotu a desátky Dne 10. a 11. Listopadu bylo veliký povětří a nadělalo na stromech mnoho škody.
1849	dne 15. Března skončilo se konstytucy.
1849	Začala nemoc Kolera 27 Července začátek byl na Jezerách.
1850	30. Března sou v Pozorským kostele 2 nové korouhve a 2 obnoveny.
1851	Pozorsky chrám Páně je líčeny. 4 Července se vněm biřmovalo. Dne 22 Července přišel takový přival, že mnoho na poli nadělal škody v půl jednácté hodině v noci a trvalo až přes 12 hodin.
1852	Prskovi Dominikovi zadusili se dvě děvčata
1852	Vyhořeli Kovalovice 29 Června 51 nomer (čísel domů) a 8 mlatů 2 hodiny s poledne.
1853	Vyhořelo zde 7 mlatů na třech hodinách rána N. 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54.
1854	Vyhořelo zde 7 Nomer 36, 37, 38, 39, 40, 41, a 88 dne 16. Máje.
1856	Dna 22 Juni vyhořeli tady 2 Nomera a 10 Mlatů jak oheň přišel není ještě známo.
1863	Bylo veliké sucho tak že stromy schli.
1861	Dne 8 Prosince shořel Blažejovi Bočkovi mlat.
1865	Bila dlouhá zima ještě v dubnu bylo sněhu, že se na saních jezdilo.

1866	Dne 23 a 24 Maje byl silný mráz tak že žito, ječmene, jablounška, víno zmrzlo, stromy housenky sežraly. Potom byla veliká vojna na dvě strany Rakousko mělo vojnu z jedné strany ze Sardinem a z druhé strany z Prusem. Dne 12 Července vtrhlo Královské Pruské vojsko do slavného města Brna bilo jich 45 000. Prošli celou Moravou až k Prešpurku a zdržovali se tady až do 13 Září. Potom Pan Bůh trestal lid nemocí Cholerou. V Šumicích jich zemřelo od 15 Srpna do 13 Září 79 osob.
1867	Zemřel velebný Pan Farář Josef Nesrsta dne 25 Června. Dne 13 Listopadu přistěhoval se velebný Pán farář Antonin Klíma z Vranova do Pozořic. Dne 15 Listopadu začal učit nad Učitel Kocman.
1868	Byla slavnost svěcení nového krchova v Pozořicích dne 2 Srpna. Hned v roku 1867 před vánocemi bil posvěcen jeden díl toho krchova a byla na něm první pochována Cecílie Procházková ze Šumic dne 31. Prosince.
1868	Dne 7. prosince bylo silný povětrí že stavení z převracelo a silný stromy z přelámalo a zvyvracelo a v drahách kříž přelomilo.

Nemoc cholera

Pandemie byly v minulosti největší hrozbou pro lidstvo. Dlouhá staletí si mor a neštovice vybíraly krutou daň na obyvatelstvu Evropy i dalších kontinentů. S příchodem 19. století se k těmto smrtícím nemocem přidala i cholera, která zasáhla svět v několika vlnách. Jednalo se o nebezpečné průjemové onemocnění způsobené bakteriemi rodu *Vibrio cholerae*, které se šířily kontaminovanou vodou nebo potravinami. Vzhledem k tehdejší hygienické podmínce a nedostatku účinné lékařské péče měla cholera často katastrofální následky.

V historii proběhlo celkem šest hlavních pandemií cholery, z nichž dvě se přímo dotkly našeho regionu. V době, kdy lékařská věda nebyla na takové úrovni jako dnes, se lidé této nemoci nemohli účinně bránit.

[illegible]

Poprvé se cholera v našem regionu objevila v roce 1831. Na podzim a v zimních měsících listopadu a prosince si nemoc vyžádala životy 23 osob ve farnosti. O pět let později, v roce 1836, se cholera vrátila. Tentokrát se vyhnula Hostěmícím, ale zasáhla Pozořice, kde zemřelo 13 osob, Kovalovice s 30 oběťmi a nejhůře postiženou obcí byly Šumice, kde nemoci podlehl 91 lidí.

Obec/věk	do 1	1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	nad 71	celkem
Vin. Šumice	2	19	6	13	9	6	11	15	10	91

Další rozsáhlá epidemie cholery zasáhla region v roce 1866. Tentokrát byla úzce spojena s prusko-rakouskou válkou, která se rozhořela mezi habsburskou monarchií a Pruskem. Po rozhodující bitvě u Hradce Králové, která se odehrá-

Vojenské přesuny a hromadění lidí v táborech a městech vedly k rychlému šíření nemocí, které často zabíjely více lidí než samotné boje. Cholera propukla jak mezi vojáky, tak mezi civilním obyvatelstvem. První úmrtí v Pozořicích byla zaznamenána od 22. července

[illegible]

30

do konce srpna, v Kovalovicích a Šumicích pak mezi 15. srpnem a 12. zářím. Nejvíce zasaženou obcí byly opět Šumice, kde nemoc řádila nejprudčeji.

Ve Viničných Šumicích zasáhla cholera 47 domů ze 110. Mezi nejpostiženější rodiny patřil čtvrtláník Josef Šmerda z domu č. 68, který přišel během několika dní o celou rodinu – v jednom dni mu zemřela manželka Margareta, dva synové a dcera, o pár dní později ještě syn. Podobně tragický osud potkal rodinu Jarolíma Luži, jemuž zemřela manželka Eleonora (28 let), jejich šestiměsíční syn František, devítiletý Jarolím a šestiletá dcera Terezie.

Věkové složení zemřelých na cholera v roce 1866

Obec/věk	do 1	1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	nad 71	celkem
Pozořice	3	12	2	5	4	6	2	5	1	40
Kovalovice	4	17	4	9	10	5	4	3	—	56
Vin. Šumice	8	16	14	5	4	3	5	10	4	70

Před epidemií se hřbitov nacházel kolem kostela, mezi chrámem a zdí, která jej obklopovala. Tehdejší pohřební zvyky se lišily od dnešních – rodiny neměly stálé hroby s náhrobky, jak je známe dnes. Zápisy v matrikách naznačují, že pohřby probíhaly pravidelně, většinou do dvou dnů od úmrtí.

Cholera zabíjela rychle – často během několika hodin.

Vysoký počet úmrtí v roce 1866 vedl k tomu, že starý hřbitov přestal kapacitně stačit. Proto bylo rozhodnuto o založení nového pohřebiště. Koncem roku 1867 byl otevřen nový hřbitov pod farní zahradou, který slouží k pohřbívání dodnes.

Epidemie cholery v 19. století zanechaly hlubokou stopu v historii regionu. Válečné konflikty a špatné hygienické podmínky urychlily šíření smrtící nemoci, proti níž tehdejší medicína neměla účinnou obranu. Cholera si nevybírala oběti – umírali kojenci, děti i dospělí. Až zlepšení hygieny, výstavba vodovodů, kanalizace, a nakonec i objevení účinné léčby a vakcinace vedly k ústupu této smrtící choroby. Dnes už si málokdo uvědomuje, jakou hrůzu cholera v 19. století představovala pro každodenní život našich předků.

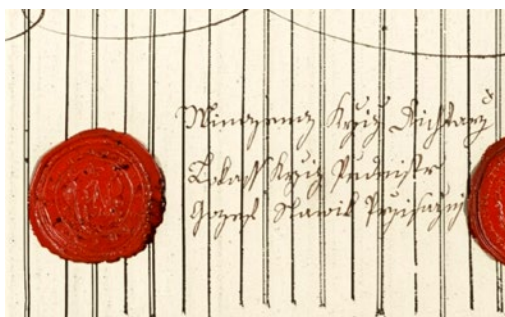
Obecní správa

Obec v 18. a 19. století spravovali rychtář, purkmistr (taktéž vedeno jako pudmistr) a obecní starší. Obec používala pečeť, která sloužila jako oficiální symbol pro potvrzování dokumentů.

Známí představitelé obce

	Rychtář	Pudmistr	Obecní starší
1789	Vincenc Kříž	Lukáš Kříž	Josef Slavík
1840	Šimon Novák	Anton Boček	Martin Boček, Martin Slavík
1843	Jakub Mojžíš	Franz Šedý	Dominik Malík, Anton Boček, Laurenc Pleva
1845	Tomáš Drápal	Franz Šedý	Šimon Novák, Martin Slavík
1846	—	Petr Barták	Dominik Malík, Martin Boček, Anton Boček
1847	Tomáš Drápal	Petr Barták	Lorenc Pleva, Tomáš Šmerda
1849	—	—	Petr Barták, Martin Slavík, Albert Mojžíš

Po revolučním roce 1848 došlo k významným změnám v politickém a správním uspořádání monarchie, zaniklo staré obecní zřízení. Úřad vrchnostenského rychtáře byl zrušen a na místo purkmistrů nastoupili starostové. Obec nadále až do roku 1919 byla spravována starostou, třemi radními a čtrnácti výbory. Později byly tyto výbory nahrazeny zastupitelstvem obce.

Podpis představitelů obce z r. 1789

Volební systém v té době byl výrazně odlišný od dnešního a velmi závisel na majetkovém stavu a sociálním postavení občanů. Voliči byli rozděleni do tří volebních sborů, z nichž každý měl různá práva:

- I. volební sbor zahrnoval ty, kteří platili nejvyšší přímé daně, čestné občany a osoby zastávající veřejný úřad.
- II. volební sbor tvořili poplatníci s menší daní.
- III. volební sbor zahrnoval poplatníky s nejmenšími daněmi.

Volit mohli pouze muži a volební období bývalo tříleté. Zvolení představitelé obce pocházeli vždy z I. volebního sboru, což značně omezovalo politickou participaci chudších vrstev.

Mezi lety 1848 a 1890 nemáme dochovány přesné záznamy o tom, kdo byl představitelem obce, ale podle různých historických pramenů a publikací je uváděno, že dlouhou dobu starostoval Petr Barták, a to mezi lety 1862–1880. Tento údaj však není zcela přesný, protože z dochovaných listin nebo knih se dovídáme, že v roce 1866 byl starostou Martin Valehrach, 1872 Martin Drápal a mezi lety 1880–1881 Vojtěch Mojžíš.

Zmíněný Petr Barták se narodil 11. září 1819 jako syn Františka a Kateřiny Bartákových, kteří byli celolánky (majiteli hospodářství) z čísla 28 (dnešní číslo 154). Jeho rodiče zemřeli v roce 1836 na cholera, František zemřel 28. září v 61 letech a Kateřina 7. října ve věku 56 let. Petr Barták, ačkoliv ještě mladý, musel převzít celé hospodářství. V roce 1838, ve svých 18,5 letech, uzavřel sňatek s o rok starší Apolonií Cenkovou z Velešovic.

Petr Barták patřil k největším sedlákům v obci, což mu zajistilo významnou pozici, a tak není divu, že v roce 1846, ve svých 26 letech, se stal purkmistrem. Po změně obecního zřízení se stal taktéž starostou obce, i když nikoliv nepřetržitě po celých 18 let, jak se někdy uvádí.

Po vzniku Československa obec řídil starosta, náměstek starosty, tři radní a deset členů obecního zastupitelstva. Volební období bylo nově čtyřleté. Za druhé světové války byl úřad starosty změněn na správní radu, která fungovala mezi lety 1939–1945. Předsedou této správní rady byl Čeněk Drápal. Po skončení války, v červnu 1945, byl obnoven národní výbor, v čele s předsedou.

V roce 1976 došlo k sloučení pěti obcí v jeden společný MNV (Místní národní výbor), a to v rámci širší administrativní reorganizace. Tato nová správa obcí fungovala pod názvem MNV Pozořice. V obci působil občanský výbor, který se podílel na organizaci a správě místních záležitostí.

Po změně politického systému v listopadu 1989 došlo k zrušení integrace obcí a systému národních výborů. Místo toho byla zavedena volba nových zastu-

pitelstev s novými pravomocemi, zaveden systém samosprávy obcí. Nově se volí zastupitelstvo se starostou. V 90. letech 20. století vstoupil v platnost zákon o obcích a obce získaly právo používat vlastní symboly – znak a vlajku. Toto právo bylo Viničným Šumicím uděleno dne 1. února 1995. Přijetí vlastních obecních symbolů znamenalo důležitý krok v posílení identity obce a jejího historického odkazu.

Starosta	
1884–85	Šmerda František
1891–97	Havíř František
1898–1903	Drápal Rudolf
1904–07	Luža František
1909–19	Drápal Rudolf
1919–23	Muselík František
1923–29	Boček Maxmilián
1929–38	Zrnečko František

Předseda správní rady	
1938–45	Drápal Čeněk

Předseda revolučního výboru	
1945	Kříž Martin

Předseda MNV	
1945–49	Kříž Ladislav
1949–50	Kobliha Václav
1950	Rotrekl Antonín
1950–56	Šmerda Antonín
1956–64	Doležel Antonín
1964–65	Kříž Alois
1965–75	Friedl Miroslav
1975–76	Kotvrda Antonín

Předseda občanského výboru	
1976–81	Kotvrda Antonín
1981–86	Ing. Pukl Karel
1986–90	Šmerda Zdeněk

Starosta	
1990–2006	Ing. Mojžíš Ivan
2006–2010	Kříž Petr
2010–2022	Drápal Josef
2022–dosud	Jílek Aleš

První a druhá světová válka

První polovina 20. století byla poznamenána dvěma ničivými světovými konflikty, které zásadně ovlivnily životy milionů lidí a změnily podobu Evropy. Jejich dopady zasáhly i naši obec.

První světová válka (1914–1918)

První světová válka začala 28. července 1914 a skončila 11. listopadu 1918. České země byly tehdy součástí Rakouska-Uherska, které vstoupilo do války jako jedna z hlavních mocností. Válka postihla obyvatelstvo nejen vojensky, ale i hospodářsky a psychicky.

Z naší obce bylo na frontu odvedeno 200 mužů, z nichž 39 padlo nebo se z války nevrátilo. Jejich památku uchovávají pomníky a zápisy v kronikách. První pomník padlým byl odhalen v roce 1923 při pátém výročí vzniku Československa. Další významný památník se nachází na hřbitově v Pozořicích, kde je uvedeno 37 jmen občanů z obce Šumice. Porovnání různých zdrojů však ukazuje na nesrovnalosti v počtech i jménech padlých.

Historii padlých zpracovaly dříve tři důležité publikace:

- Pozořice s okolím v minulosti a dnes (Neužil, Mazel) – shoduje se s památníkem v Pozořicích.
- Viničné Šumice (Dr. Mojžíš) – uvádí o dvě jména méně.
- Památník obětí světových válek (Žampach, 2000) – porovnává oba seznamy.

Nejpřesnější seznamy přinesla až publikace z roku 2018, První světová válka, Viničné Šumice a Kovalovice 1914–1918, vydaná ke 100. výročí konce války.

Českoslovenští legionáři

Legie hrály klíčovou roli v boji za nezávislost Československa. Tvořili je dobrovolníci české a slovenské národnosti, kteří bojovali proti Rakousku-Uhersku na straně Dohody.

Legie působily ve třech zemích:

- **Ruské legie** – největší a nejznámější. Proslavily se v bitvě u Zborova (1917). Po říjnové revoluci bojovaly proti bolševikům a ovládly Transsibiřskou magistrálu.
- **Francouzské legie** – tvořeny exulanty a Čechy žijícími ve Francii. Účastnily se bojů v Alsasku a Champagne.
- **Italské legie** – složené z bývalých zajatců rakouské armády. Bojovaly na italské frontě v závěru války.

Díky vojenským úspěchům získala československá exilová reprezentace vedená T. G. Masarykem podporu spojenců, což vedlo k mezinárodnímu uznání nového státu.

Databáze legionářů je dostupná online: www.vuapraha.cz/databaze-vha

Při vložení místa narození Viničné Šumice se zobrazí pouze 6 jmen legionářů. Avšak jejich celkový počet z naší obce je 16 legionářů, z nichž čtyři sloužili v legiích italských a dvanáct v ruských.

Většina jich má místo narození uvedeno jen Šumice, které v té době ještě neměly svůj přívlstek Viničné. Pod samotnými Šumicemi je seznam více osob, které patří do dalších dvou obcí stejného názvu.

Druhá světová válka (1939–1945)

Druhá světová válka začala 1. září 1939 útokem Německa na Polsko. Už předtím, 15. března 1939, obsadilo nacistické Německo české země a vyhlásilo Protektorát Čechy a Morava. Následovala tvrdá perzekuce obyvatelstva a potlačování odboje.

V naší obci:

- Prvním zatčeným byl Václav Kobliha (20. 12. 1939).
- Vlna zatýkání pokračovala v roce 1941, zejména v srpnu a říjnu. Celkem bylo zatčeno 21 osob.
- Sedm občanů bylo postaveno před stanný soud, šest z nich popraveno 17. října 1941 v Kaunicových kolejích v Brně. Přežil jen Emil Pleva.

Další obyvatelé byli deportováni do koncentračních táborů v Německu, Rakousku a Polsku. Osm z nich nepřežilo. Několik osob zahynulo při náletech během nucených prací v Německu.

Osvobození a následky:

V květnu 1945 došlo k osvobození obce. Přestože se vyhnula těžkému bombardování, některé domy byly poškozeny při přechodu fronty (např. č. 16, 79,

Vraky německých aut v obci

132, 160, 193). Jiří Hudec byl vážně zraněn a zemřel. Z koncentračních táborů se vrátilo 18 občanů.

V obci padli také sovětští vojáci. Původně byli pohřbeni u místních domů, později byla jejich těla přenesena na Ústřední hřbitov v Brně.

Dopisy na rozloučenou

Za druhé světové války bylo z obce šest občanů popraveno. Před popravou jim bylo dovoleno napsat pár posledních řádků svým rodinám. Některé z těchto dopisů se v kopiích dochovaly v Komisi regionálních dějin na OV KSČ Brno-venkov, vedených pod čísly 350 Františka Podsedníka a 470 Oldřicha Tomana.

Dne 19. srpna 1944.

Milá mamo a Vlado!

Stěžu si a přijmi tento poslední pozdrav a vzpomínku na Vás všechny, je mi líto všechno vyprávěvat, ale musím si povídat sama a nebo s rodici, smím se naděvat, že se Vám něco nestane, když jste v jiném stavu, myslím jsem, že práce bude kolébat, že se to nestane odložíme se navždy, odpusť mi, když jsem pracoval jen pro dobro Vás všech. Jímto dnem to končí, proto budu s dalším životem šťastnější a napro-

Dopis od Františka Podsedníka

minle na mamo.

Je to opět rodinám a mo-
nehledanou.

Váš bývalý syn a Voják marně
a Vlado vše.

Žádal o poslední vzpomínku

Frant

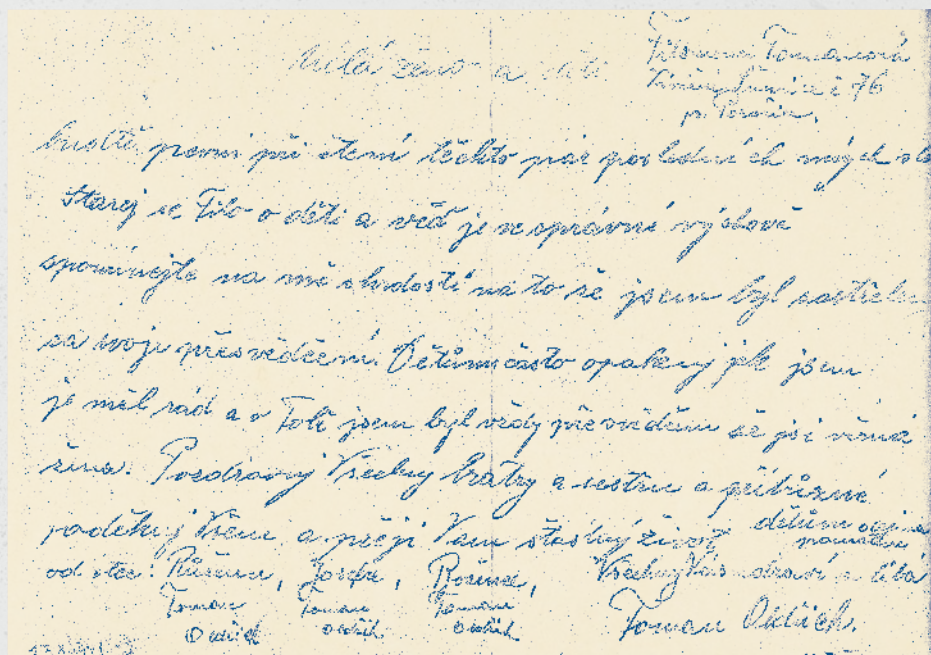
Vlado posloudej vzpomínku.

Alžběta Podsedníková

Směrně Směrně : 1944

pp. Směrně

zbytek píše to pro ostatní
asi 40 let.

Dopis od Oldřicha Tomana

Filomena Tomanová

Viničné Šumice č. 76

p. Pozoříce

Milá ženo a děti

budte pevní při čtení těchto pár posledních mých slov. Starej se Filo o děti a věd' je ve správné výchově spomínejte na mě s hrdostí na to že jsem byl zastřelen za svoje přesvědčení. Dětům často opakuji jak jsem je měl rád a o Tobě jsem byl vždy přesvědčen že jsi věrná žena. Pozdravuji Všechny bratry a sestru a příbuzné, poděkuji Všem a přeji Vám šťastný život dětům dej na památku od otce: Růžence, Josefe, Božence

Všechny Vás zdraví a líbá Toman Oldřich

17.X.1941

Památník obětem válek a odboje

Po skončení první světové války se obec rozhodla uctít památku padlých vojínů vybudováním pomníku. Obec v roce 1923 nechala postavit důstojný památník a vedle něj byla vysazena pamětní lípa jako symbol života a naděje. Tato lípa se stala přirozenou součástí pietního místa, kde rostla až do roku 2001, kdy ji silný vítr vyvrátil a musela být odstraněna.

Po druhé světové válce došlo ke změně konceptu památníku. Původní pomník byl zrušen a na jeho místě byl v roce 1950 zbudován

Odhalení památníku 1950

Mírová slavnost 11. 9. 1966

Památník odboje, věnovaný obětem obou světových válek. Autorem nového monumentu byl akademický sochař František Schenk z Brna, který jej pojal jako symbol lidového bojovníka.

Památník byl dále doplňován a upravován.

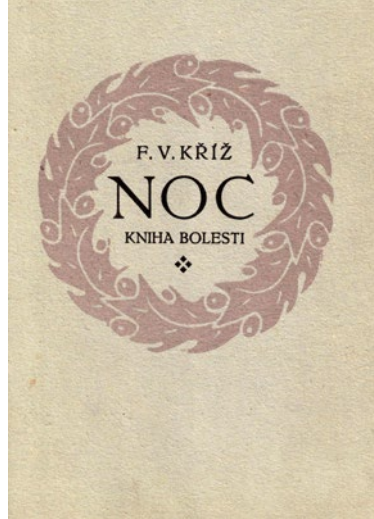
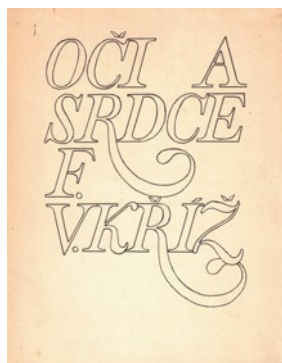
- V roce 1966 byly přidány dvě kovové desky se jmény padlých z první a druhé světové války.
- V roce 1970 byla slavnostně odhalena třetí deska se jmény sovětských vojáků, kteří padli při osvobozování obce a okolí.
- V roce 2000 proběhla rozsáhlá rekonstrukce památníku, která zajistila jeho důstojný vzhled pro další generace.

Památník se stal tradičním místem pietních aktů a vzpomínkových událostí a je připomínkou odvahy a obětí těch, kteří bojovali za svobodu. Každoročně zde probíhá kladení věnců, a to při dvou významných výročí: 25. dubna – den osvobození obce Rudou armádou v roce 1945, a 17. října – den připomínající popravu šesti občanů obce.

Rodáci

František Kříž

Z rodáků obce vynikl učitel František Kříž (*26. února 1900 v domě č. 102, † 24. prosince 1981 Brno), který se proslavil jako spisovatel, lyrik a prozaik. Většinu svých literárních děl zasadil do prostředí svého rodiště, jeho vinohradů a okolních lesů. Ve své tvorbě se zaměřoval na zpodobnění přírodních krás rodného kraje a jejich propojení s lidskými osudy. Jeho příběhy nejsou časově přesně vymezeny, avšak vynikají jazykovou čistotou a hlubokou atmosférou.

Mezi jeho významná díla patří lyrické prózy Noc, Evangelium, Jidáš Iškariotský, Dionýsos a satyr a Eva. Jeho tvorba se často vyznačovala filozofickým a duchovním přesahem. Mezi jeho rozsáhlejší díla patří romantická novela Srdnatá Marína a tři romány Děti země, A zpívají a Otevřená dlaň, které zachycují osudy lidí spojených s moravským venkovem, jejich radosti i těžkosti spojené s tvrdou prací a přírodními podmínkami. V období nacistické okupace zachytil dusnou atmosféru národní poroby v listech ze svého deníku, pozdě-

ji vydaných pod názvem V jámě llové. Toto dílo představuje cenné svědectví o těžkých časech, které ovlivnily život nejen jeho samotného, ale celé tehdejší společnosti.

Tři generace muzikantů

Prvním z nich byl **Pavel Muselík** (*19. 6. 1875–6. 1. 1964), který založil v obci kapelu a byl jejím kapelníkem. V otcových šlépějích pokračoval jeho syn **František Muselík** (22. 7. 1901–19. 1. 1981), uznávaný hudebník. Zkomponoval přes sto lidových skladeb a svému kraji věnoval skladby Šumická polka, Naše malá víska a Rodný koutek. Jejich pokračovatel byl **Radoslav Muselík** (17. 12. 1927–2. 3. 2012), učitel v hudební škole v Židlochovicích a Vyškově, autor padesátky skladeb, které se hrají dodnes. Moravskou muziku šířil na zájezdech do Rakouska, Německa, Švýcarska, Itálie a Bulharska. Byl zakladatel dechového orchestru při Československém rozhlasu MORAVANKA.

Vojtěch Mojžíš

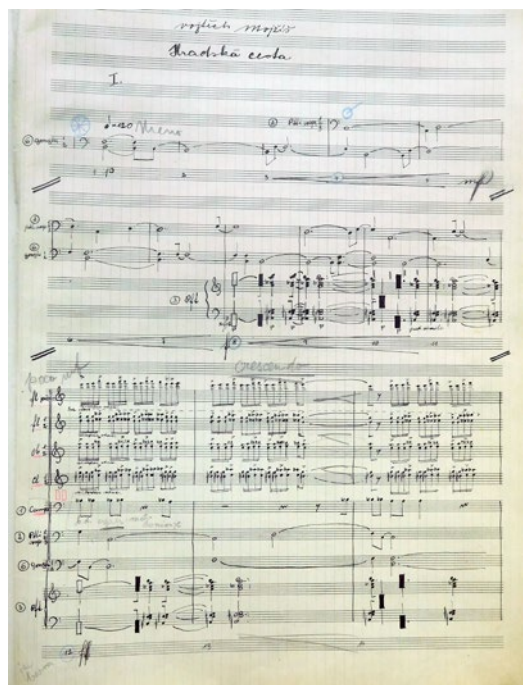
Hudební skladatel PhDr. Mgr.Vojtěch Mojžíš vyrůstal a žil ve Viničných Šumicích od svého narození v roce 1949 až do roku 1980, kdy se přestěhoval za prací do Prahy. Je absolventem oboru kompozice na Janáčkově akademii múzických umění v Brně a hudební vědy na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

Jeho skladba Hradská cesta, symfonický obraz, vznikla v roce 1971. Hudebními prostředky vyjadřuje dojem, kterým na pozorovatele působí kaskádovitě sestavené domy kolem strmé cesty v nejsevernější části obce, Hradská, směřující mezi vinohrady k lesu. Skladba má dvě části, je bohatě instrumentována a využívá moderních kompozičních prostředků.

V roce 1977 vznikla další Mojžíšova skladba s lokální tematikou, která nese

Pohled z hraniček 1941

název Viničné šumice. Je to rovněž kompozice pro velký symfonický orchestr. Hudebními prostředky v ní autor vyjadřuje dojem z obce rozkládající se na úpatí vinohradů, jižních svahů Dražanské vrchoviny, ze kterých je úchvatný pohled na mírně zvlněnou jihomoravskou krajinu.

Partitura Hradská cesta od Vojtěcha Mojžíše

Kulturní památky v obci

V obci se nachází několik významných církevních památek, které tvoří neodmyslitelnou součást její historie, identity i duchovního života. Jedná se především o zvonici a šest křížů rozestých po katastru obce. Všechny památky jsou ve vlastnictví obce a dlouhodobě udržovány.

Zvonice

Zvonice je dominantou obce. Jedná se o dvoupodlažní zděnou stavbu na čtvercovém půdorysu (4×4 m), zakončenou stanovou střechou pokrytou pálenou bobrovkou. Střecha je završena pozlacenou makovicí a křížem. Fasáda je členěna jednoduchými prvky – lizénami a římsami, okna mají půlkruhový tvar.

- **Rok výstavby:** 1663
- **Rekonstrukce:** 2004, 2018
- **Vnitřní výzdoba:** Socha Panny Marie (1947), **obraz sv. Jana Křtitele** – patrona obce, socha sv. Anny (2022, dar vikáře Václava Nováka).

Svatý Jan Křtitel, který je symbolem spravedlnosti, se stal patronem obce z historického důvodu. Naši předci si jej za svého patrona zvolili poté, co obec vyhořela právě v den jeho svátku 24. června 1807.

Zvon

Původní zvon z roku 1848 od olomouckého zvonaře Wolfganga Strauba byl roku 1942 zrekvírován. V roce 1943 byl instalován nový železný zvon od firmy Manoušek z Brna.

Kříže

Kříže byly vztyčeny k vyjádření víry, úcty a jako místa rozjímání. Nacházejí se jak v centru obce, tak podél cest, a každý z nich má svůj vlastní příběh.

1. Barokní kříž „Na Skalce“ – 1770

- Nejstarší zachovaný kříž v obci a druhý nejstarší ve farnosti
- Materiál: pískovec
- Kulturní památka chráněná státem
- Rekonstrukce: 2007
- Výzdoba: barokní ornamenty, korpus Krista, nápis INRI, letopočet 1770

2. Z Kříž u školy – 1895

- Novogotický pískovcový kříž s reliéfem Panny Marie a náboženskými nápisy:
 - » „O vy všichni, kteří jdete kolem...“
 - » „Svatý Kříži, buď útěchou...“
 - » „Ku cti a chvále Boží...“ (věnování manželů Valehrachových)

3. Kříž v Hloušku pod silnicí – 1836

- Pískovcový sokl, kovový korpus Krista natřený zlatě
- Nápis: „1836 OBNOVENO L.P. 1910 A 2018“

4. Kříž u domu č. 312 (cesta do Pozořic) – 1825

- Litinový kříž na soklu z umělého kamene
- Výrazný nápis k zamyšlení: „STŮJ SYNU MŮJ! STŮJ DCERO MÁ...“
- Letopočty: 1825, 1950

5. Kříž u silnice do Rousínova – 1856

- Litinový kříž s kovanými ornamenty na pískovcovém soklu
- Původně nedatován, zjištěno: 1856
- Nová mramorová deska s citací: „POUTNÍKU, ZDE MÁLO STŮJ...“
- Věnování: *Michal Svoboda, rolník ze Šumic*
- Obnoveno: 2018

6. Kříž u cesty do Vítovic – 1884

- Kříž z umělého kamene s litinovým korpusem Krista, na vápencovém soklu
- Nápis „Všecko obětoval Pán Ježíš pro spásu duší...“
- Věnování: *Jan Havíř, rolník ze Šumic*
- Poznámka o úmrtí: „Zemřel v Pánu r. 1834 dne 19. srpna“

Tyto památky – zvonice a kříže – nejsou jen svědky minulosti, ale i symbolem víry, soudržnosti a tradice místního obyvatelstva. Pravidelná péče o ně je vyjádřením úcty k předkům i odkazu, který přetrvává.

1

2

3

4

5

6

Rozvoj Viničných Šumic

Historický vývoj a modernizace obce

V 17. století vlastnila obec hospodu, kovárnu a dvě pastoušky, které tvořily základní infrastrukturu tehdejšího vesnického života. Teprve ve 20. století začala doprovodná výstavba zaměřená na zlepšení životních podmínek obyvatel. Nejvýznamnější rozvoj však nastal po druhé světové válce, kdy se obec začala výrazně modernizovat a rozšiřovat.

Jedním z prvních klíčových kroků k modernizaci byla elektrifikace v roce 1922, která přinesla nové možnosti nejen domácnostem, ale i místnímu hospodářství. V roce 1937 byl zaveden telefon, což výrazně usnadnilo komunikaci obyvatel. Dalším významným počinem bylo vybudování místního rozhlasu v roce 1950, který sloužil k informování občanů. V roce 1957 byla v domě č. 116 zřízena pošta, která se na krátkou dobu přestěhovala do č. 53 a od roku 1975 je trvale umístěna v domě č. 23. Předtím spadala obec poštovně pod Pozoříce.

Důležitým milníkem bylo zahájení autobusového spojení s Brnem v roce 1929, které významně usnadnilo dojíždění obyvatel za prací i dalšími službami.

Viničné Šumice – Hloušek

Náves

Tabák – prodejna

Obchod u Hrouzků

Obchod u Prstků

V roce 1950 bylo založeno JZD (Jednotné zemědělské družstvo), což vedlo k rozvoji zemědělské výroby v obci. Již o rok později započala výstavba kravína a v roce 1957 byl zaveden vodovod do kravína, což značně zlepšilo podmínky pro chov dobytka. V roce 1953 byl vysazen ovocný sad a postavena drůbežárna Pod hlásnicí, což přispělo k rozvoji zemědělské produkce.

Dům u Křípalů

Postupně se rozvíjela i dopravní a technická infrastruktura. Byly vyasfaltovány silnice, vybudována kanalizace a vodovod na dolním konci obce. V roce 1959 bylo vybudováno hřiště u sokolovny, zároveň vznikly opěrné zídky, autobusové čekárny a došlo k rekonstrukci veřejného osvětlení. Modernizovala se i elektrická a telefonní síť.

Místní škola procházela průběžnými opravami, přičemž mezi lety 1959–1961 bylo přistavěno zadní křídlo školní budovy a byla přestavěna původní budova. Generální opravy proběhly také na budově MNV (Místního národního výboru) v letech 1962 a 2000.

V roce 1958 byla přestavěna a rozšířena sokolovna, avšak po požáru v roce 1963 musela být znovu vystavěna. Na přelomu tisíciletí zde proběhly rekon-

Ulice Vítkovská

strukce topení /1994/, fasády a střechy /2005/ a nejrozsáhlejší se uskutečnila 2009–10 ve vnitřní části. Sokolovna nadále slouží ke sportovním a kulturním účelům. Obec získala také nové služby a obchody – v roce 1964 byla postavena prodejna potravin JEDNOTA, v roce 1972 sauna, v roce 1975 Hradská restaurace a v roce 1976 masna.

V 80. letech 20. století byla obec plynofikována, poslední etapa probíhala v letech 1990–94, což vedlo ke zvýšení komfortu bydlení. Před koncem století byl dokončen vodovod v celé obci, což vyřešilo problémy s dostupností vody. V letech 2008–2010 byla vybudována splašková kanalizace, která přispěla ke zlepšení hygienických a ekologických podmínek v obci. Následně v rámci výstavby nových rodinných domů se pouze rozšiřují inženýrské sítě.

Důležitým přírůstkem do obecní infrastruktury byla víceúčelová budova, která slouží hasičům, knihovně a technickému zázemí obce. Postupně přibývaly i menší projekty na zvelebení obce. Poslední velkou stavbou je nová mateřská škola.

Díky těmto proměnám se obec postupně stala moderním místem k životu, které spojuje historické kořeny s novými možnostmi a technologiemi.

Zástavba a obyvatelé v průběhu staletí

Podmínky pro sledování rozvoje zástavby a růstu obcí se v různých lokalitách liší. První soupis obyvatel Viničných Šumic pochází již z roku 1587, avšak stavební vývoj obce lze spolehlivě sledovat až od poloviny 17. století, kdy byl proveden soupis pozemků.

Podle seznamu z roku 1587 bylo v obci 47 domů. Po třicetileté válce zůstalo osídlených pouze 27, dalších 11 bylo během následujících 20 let znovu osídleno, zatímco 9 domů zůstalo pustých. Až v roce 1725 se počet domů vrátil na úroveň roku 1587, od této doby pak lze sledovat stabilní růst. V roce 1754 stálo v obci 62 domů, mezi nimiž bylo 7 láníků, 4 pololánici, 30 čtvrtláníků, 13 domkářů a 18 podruhů. Dále zde fungovala obecní hospoda, kovárna a pastouška.

Nejstarší část obce se rozkládala v místech dnešních domů s čísly 2, 3, 5–17, 26–36, 124–127 a 147–160. Postupně se obec rozšířila směrem k Pozořicím, do uličky k sokolovně a na spodní konec. Domy stály i uprostřed obce, která se rozprostírala podél hlavní silnice od bývalé horní hospody po křižovatku do Roušnova a Kovalovic.

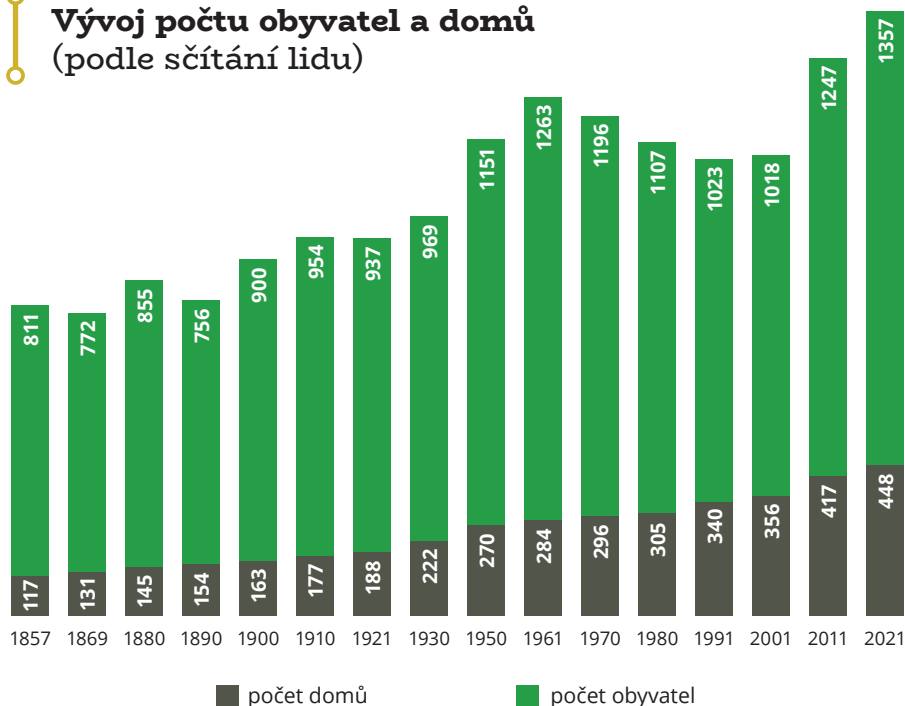
Zásadním mezníkem byl rok 1770, kdy došlo k očíslování všech domů ve městech a obcích. Domy ve Viničných Šumicích byly tehdy označeny čísly 1 až 80. Další změnou bylo odkoupení usedlostí – do té doby byly v držení vrchnosti, která je roku 1766 prodala jednotlivým obyvatelům. Ti je spláceli po tři roky a stali se jejich vlastníky.

Nová výstavba se soustředila především na ulici Hradská, menší množství domů vznikalo i na dalších místech v obci. Klíčovým byl rok 1807, kdy obec zasáhly tři velké požáry. Obyvatelé se soustředili na obnovu svých domovů, a proto do roku 1825 přibýlo jen několik nových domů, celkem jich tehdy bylo 104. K dalšímu rozvoji došlo až po roce 1875.

Během 19. století došlo k zásadním proměnám života na venkově. Lidé tehdy bydleli v jiných podmínkách než dnes, zdravotní péče byla na nízké úrovni a v jednom domě žilo často více rodin. Když přišly epidemie, jako mor nebo cholera, měly devastující dopady – v roce 1836 zemřelo 91 obyvatel, v roce 1866, po prusko-rakouské válce, dalších 71. Postupné zlepšování životní úrovně přineslo změny v hygieně i v sociálních vztazích uvnitř rodin a obcí. Řemeslníci hráli stále větší roli ve výrobě a vybavení domácností.

Nejvýznamnější změnou bylo zrušení roboty v roce 1848. Sedláci a chalupníci se stali plnoprávními vlastníky svých gruntů a pozemků, byly zrušeny panské dávky i církevní desátky, ovšem za určitou finanční náhradu. Výkupné se odvíjelo od typu

Vývoj počtu obyvatel a domů (podle sčítání lidu)

roboty a počtu odpracovaných dnů v roce – například púlláník musel zaplatit přibližně 500 zlatých ve stříbře. Vrchnostenské úřady skončily činnost k roku 1850 a řízení obcí převzali obecní výbory v čele se starostou.

Po roce 1875 došlo k další stavební expanzi. Bylo postaveno 20 nových domů a mnoho dalších přestavěno či rozděleno na více částí (označených písmeny A a B). V roce 1880 proběhlo první přechíslování domů, ale systém byl nepřehledný, a tak v roce 1883 došlo k novému přechíslování od čísla 1 do 146.

Následně výstavba pokračovala především směrem k Pozořicím (v Psénkách) a na volných parcelách mezi stávajícími domy. Do roku 1920 stálo v obci 187 domů, což vedlo k dalšímu přechíslování 4. února 1920, kdy byly domy označeny čísly 1 až 185. Domy postavené po tomto roce již nebyly přechíslovány.

Etikety ze stáčírny piva ve Viničných Šumicích

Obecní hostinec byl nově vystavěn v roce 1868 a nájemcem byl Josef Kříž v letech 1904–14 a opět od roku 1921. V roce 1930 spolu se syny hostinec od obce koupili a přestavěli o čtyři roky později do dnešní podoby. Josef Kříž ml. provozoval v letech 1924–48 stáčírnu piva, která byla za domem č. 21 a zde stácel pivo různých značek, převážně však pro pivovar Přerov, Starobrnno, Černá hora a krátce i Plzeň.

Naproti hostinci stálo hasičské skladiště. Roku 1926 byla za vesnicí v lokalitě „Na Dražkách“ postavena cihelna (Šlof z Hostěnic). Mezi lety 1920 a 1945 bylo postaveno 78 nových domů a řada dalších opravena. Po druhé světové válce pokračovala výstavba rodin-

ných domů – mezi lety 1945 a 1964 bylo postaveno 41 domů a provedeno 176 oprav a přestaveb. V roce 1963 byla po požáru znovu postavena sokolovna a v roce 1964 vznikl pod číslem 304 nový obchod s potravinami (samoobsluha). Po jeho otevření byly zrušeny dva menší obchody v domech č. 121 a 155. Dům č. 155 byl poté upraven na obytné prostory a rozdělen na dva samostatné domy. V domě č. 121 byla umístěna knihovna, ale v roce 1975 jej spolu s horním hostincem odkoupila obec.

Obyvatelé obce

Historie obyvatel obce je úzce spjata s výstavbou domů a vývojem příjmení. Mezi nejčastější rody patřili Barták, Boček, Drápal, Kříž, Šedý, Šmerda, Muselík. Některá příjmení do obce přišla přistěhováním, například Mojžíš, Lozrt (původně Losert), Čalkovský.

Podle Josefinského katastru (1789) je v obci zapísáno: 7 celolánků, 10 pololánků, 9 větších čtvrtlánků, 19 menších čtvrtlánků a 34 domkařů a nejpočetnější rody byly: Šmerda (7x), Boček, Drápal a Kříž (6x), Slavík (4x), Mojžíš a Mazel (3x).

V letech 1820–26 vzniká Stabliní katastr – soupis pozemků a katastrálních map pro každou obec. Pro naši obec je z roku 1826 a zde již nacházíme konkrétní podobu obce s uvedenými majiteli domů a polností.

Poznámka: první číslo je původní číslo domu, v závorce je číslo současného domu, číslo s hvězdičkou znamená, že dům byl zbourán a je postaven na jiném místě v obci.

1 (60) Drápal Petr, 2 (61) Šmerda Anton, 3a (63) Drápal Mikuláš, 3b Luža Anton, 4 (65) Boček Martin, 5 (66) Boček Johan, 6 (68) Divácký Valentin, 7 (120) Slavík Peter, 8 (122) Barták Josef, 9 (124) Železný Johan, 10 (125) Šmerda Kašpar, 11 (126*) Šmerda Peter, 12 (127) Pleva Lorenc, 13 (128) Havíř Johan,

Mapa Stablního katastru z roku 1826

14 (129) Mazel Michal, 15 (130) Mazel Michal, 16 (132) Jidrný Blažej, 1 (133)7 Procházka Anton, 18 (134) Jelínek Lorenc, 19 (135) Malík Filip, 20 (140), 21 (148) a 22 (149) Kříž Anton, 23 (1) Křivánková Eva, 24 (150) Mazel Tomáš, 25 (151) Lozrt Lorenc, 26 (152) Kříž František, 27 (153) Šedý Cyril, 28 (154) Barták Franz, 29 (155) Šedý Franz, 30 (156) Kvasnica Tomáš, 31 (158) Doležel Franz, 32 (159) Svoboda Michal, 33 (160) Malík Martin, 34 (161) Drápal Josef, 35 (162) Slavík Josef, 36 (193) Křivánek Šimon, 37 (164) Luža Matouš, 38 (165) Šedý Martin, 39 (166) Mojžíš Ignác, 40 (167) Šmerda Jan. 41 (168) Sekanina Tobiáš, 42 (2) Mojžíš Jakub, 43 (3) Mainka Jakub, 44 (5) Luža Georg, 45 (6) Šmerda Franz, 46 (7) Šedý Franz, 47 (8,9) Muselík Anton, 48 (10) Boček Tomáš, 49 (11) Novák Šimon, 50 (13) Daněk Jakub, 51 (14) Kříž Anton, 52 (15) Kvapil Mikuláš, 53 (16) Rosplin Anton, 54 (17) Drápal Peter, 55 (18) Šedý Andreas, 56 (19) Boček Kašpar, 57 (20) Slavík Tomáš, 58 (21) Ryšánek Josef, 59 (23) obecní hospoda, 60 (24) Hloušek Václav, 61 (25) Kopecká Terezie, 62 (26) Boček Anton, 63 (27) Slavík Georg, 64 (28) Boček Anton, 65 (30,31) Barták Valentin, 66 (32) Kříž Josef, 67 (33) Drápal Tomáš, 68 (34) Šmerda Franz, 69 (35) Doležel Martin, 70 (36) Malík Dominik, 71 (37) Šmerda Baltazar, 72 (38) Železný Cyril, 73 (39) Šmerda Bartoloměj, 74 (40) Drápal Anton, 75 (145*) Šmerda Anton, 76 (183*) Drnovský Václav, 77 (182*) Šmerda Andreas, 78 (184*) obecní pastouška, 79 (180*) obecní pastouška, 80 (178) Železný Johan, 81 (41*) Kříž Josef, 82 (74) Železný Georg, 83 (69) Boček Peter, 84 (179*) obecní kovárna, 85 ((73) Kříž Anton, 86 (71) Luža Šimon, 87 (103) Kříž Johan, 88 (171) Kříž Michael,

Přehled nejpočetnějších rodů v obci

Příjmení/rok	1857	1900	1921	2025
Barták	18	24	13	7
Boček	81	86	41	4
Drápal	51	71	45	52
Kříž	64	93	62	23
Šmerda	100	67	75	25
Muselík	15	42	44	20
Šedý	25	28	28	7
Železný	34	21	17	38

89 (80) Železný Lukáš, 90 (82) Petrželka Albert, 91 (83) Boček Libor, 92 (84) Boček Jakub, 93 (76) Neužil Tomáš, 94 (79) Železný Franz, 95 (77) Barták Josef, 96 (86) Kříž Bartoloměj, 97 (93) Kvapil Franz, 98 (91) Boček Pavel 99 (97) Jelínek Karel, 100 (95) Šmerda Nikodém, 101 (88) Boček Franz.

Z přečíslování domů známe rodiny, které si své domy udržely přes 200 let: Lužova (č. 5), Drápalova (č. 17, 33), Malíkova (č. 36), Šmerdova (č. 37), Železná (č. 38), Křížova (č. 148). Nejdelší rodovou linii měla rodina Kvasnicova (č. 156), která zde žila téměř 350 let.

Dožínky 5. 8. 1945, zleva Karel Šedý s manželkou, Cyril Doležel s manželkou a Markéta Čalkovská

Současný stav obce v roce 2025

V současnosti má obec 505 popisných čísel. V průběhu let některá čísla zanikla nebo byla přidělena novým stavbám.

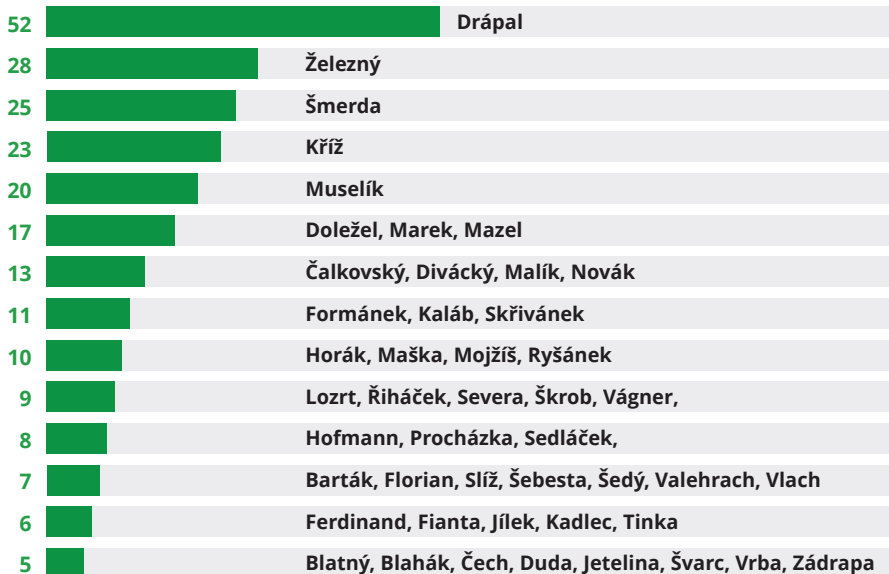
Podle způsobu využití se rozdělení budov v obci vyvíjí následovně:

- 449 rodinných domů,
- 1 bytový dům,
- 7 budov občanské vybavenosti,
- 5 budov určených k bydlení,
- 1 víceúčelová budova,
- 1 objekt pro výrobu,
- 1 objekt pro dopravu,
- 1 zemědělská usedlost.

Hospodářský život obce je poměrně aktivní – v obci působí 45 firem (právnických osob), 245 živností a 58 provozoven. Z toho v Obchodním rejstříku je zapsáno 32 firem a 94 fyzických osob podnikajících.

Během posledních let zaniklo 14 právnických osob a 35 živností, což odráží přirozenou dynamiku místního podnikatelského prostředí.

Četnost příjmení v roce 2025 (mužská a ženská)

Z historie školy v obci Viničné Šumice

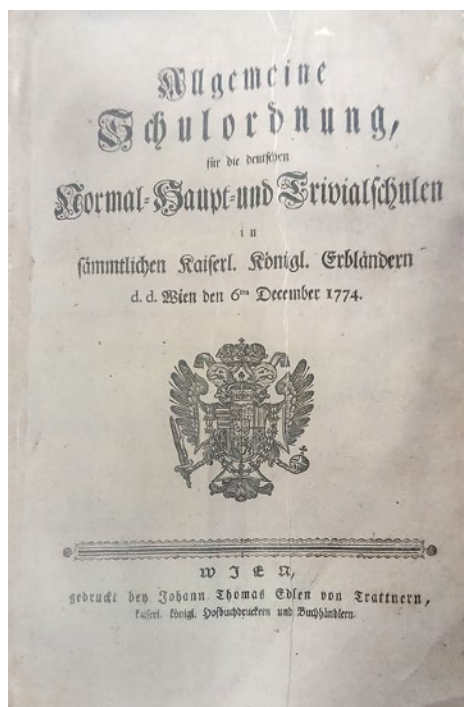
Do roku 1885

Původně děti z Viničných Šumic navštěvovaly školu v Pozořicích. Po zřízení školy v Kovalovicích v budově bývalého panského dvora byly přiškoleny tam. V roce 1873 zde vznikla jednotřídka s 200 žáky z Kovalovic i Šumic. V roce 1876 byla rozšířena na dvoutrídku. Ve školním roce 1878/79 ji navštěvovalo 264 dětí, z toho 112 z Kovalovic a 152 ze Šumic.

Prvním učitelem v Kovalovicích byl od roku 1872 Antonín Caletka, který zemřel roku 1874. Po dobu jeho nemoci ho zastupoval Antonín Malík. Poté zde až do roku 1904 působil Alois Zavadil, který se v roce 1877 stal nadučitelem. Mezi podučiteli se v letech 1876–1885 vystřídali Františka Kubíková, Karel Krčál, Martin Bandouch, Vincencie Zavadilová, Pankrác Krkoška, Alois Blaha a Josef Vačkář.

Po roce 1885

V roce 1885 si obec Šumice postavila vlastní dvojtřídní školu. Slavnostní otevření vedl farář a spisovatel P. Václav Kosmák. Škola měla tři učebny a byt pro ředitele. Prvním správcem byl Rudolf Konečný. První školní rok začal 5. října 1885. Do nové školy tehdy nastoupilo 170 dětí, během roku se počet změnil a na konci školního roku zůstalo 157 žáků, kteří byli rozděleni do dvou tříd a čtyř oddělení podle věku.

Školský řád MT

Rok 1926 celá škola

V období ředitelování Františka Sobotíka zde působili tito učitelé: František Bujárek (1886–1890), Jan Smutný (1890–1892), Františka Skořepová (1892–1894), Ladislav Suchý (1894–1904), Vojtěch Gregor (1904/05), František Štilip (1905/06), Karel Stejskal (1904–1910), Ludvík Nop (1906–1909), Bedřich Valouch (1909–1913), František Matoušek (1910–1914), Eva Přikrylová (1913/14), Ludmila Haitšmanová (1914/15) a Otilie Vozáková (1914–1922). Ve školním roce 1916/17 zde vyučovali Amalie Kočková a Rudolf Sedláček.

V letech 1917–1918 vedl školu Donát Rozkošný, poté se na čtyři roky stal ředitelem František Gregor. V tu dobu zde učily sestry Hladké, které pocházely z Kovalovic, Božena Hladká (1918/19) a Zdeňka Hladká (1917/18, 1919/20), jež se později provdala za Floriana Kříže, který zde rovněž vyučoval ve školním roce 1919/20.

Ruční práce na škole vyučovaly Jana Suchá (1897–1904), Apolonie Šmerdová (1904–1919, 1921–1925) a Marie Lábrová (1919–1921).

V roce 1920 byla v Pozořicích zřízena měšťanská škola. Žáci ze Šumic tam navštěvovali 7. a 8. ročník už ve školním roce 1919/20, následující rok již od 6. roč-

Rok 1953 – před školou...

Původní budova školy před přístavbou a přístavba z roku 1959

níku. V obci tak zůstaly pouze dvě třídy. Ve školním roce 1921/22 se situace změnila – většina žáků se vrátila zpět a škola měla tři třídy: IIIA (5. a 6. ročník) a IIIB (7. a 8. ročník).

Ve 20. letech zde působili učitelé Otílie Vozáková (do 1922), Žofie Doleželová (1921/22), Bohumil Neužil (1921/22), Marie Dvořáčková (1922–25), Jan Svoboda (1923/24), Františka Rajdová (1924/25), Žofie Hůlková (1925), Jan Kořínek (1925–27), Jarmila Málková (1926/27), Indrová (1928/29), Albína Havelková (1929/30) a Jana Němečková (1930/31). Ve školním roce 1927/28 se v první třídě vystřídali

Jaroslava Nováčková, Ludmila Klíčová a Vladimír Homola. Ruční práce vyučovaly Apolonie Šmerdová (do 1925) a Marie Poláková (1926–1933).

V 30. letech zde učili Stanislav Florián (1926–35), Věra Zichová (1931–36), František Navrátil (1935–37), Jan Hrubý (1936/37), Emil Vítek (1936/37), Drahomíra Nejedlá

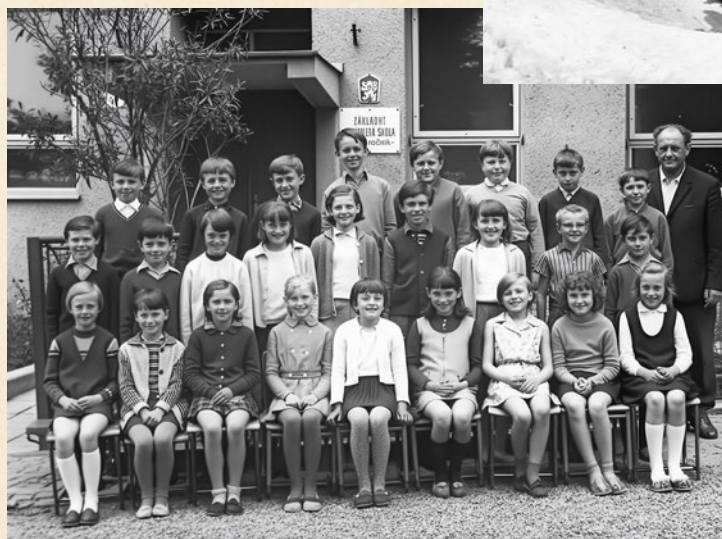
...a ve třídě

U včelaře p. Jedličky, 1965

Zima 1962

Školní rok 1969-70, 4. a 5. ročník

(1938/39) a Marie Florianová (1937–38), která zde již působila v letech 1924–26 před příchodem svého manžela, nyní ředitele Stanislava Floriána.

V roce 1939 zasáhlo obec silné krupobití, které poškodilo školu – bylo nutné vyměnit střešní krytinu, zasklít 70 okenních tabulí a opravit fasádu. V následujících šesti letech okupace došlo k zásadním změnám ve výuce. Přestalo se vyučovat dějepisu a dějin české literatury, zatímco němčina se stala povinnou.

Během války zde působili učitelé Jan Jauch, Josef Rychlík (1938–40, 1943–45), Ludmila Čadová (do prosince 1941, nahrazena Emílií Rýznerovou), praktikant Vladimír Štefl z Brna-Husovic, Stanislav Muselík, Jarmila Růžičková, Eduard Kalina a Anna Valehrachová.

Ve školním roce 1944/45 byli učitelé Kalina a Muselík povoláni na pracovní nasazení do Hradce Králové. Od 1. října 1944 se škola přeměnila na dvoutřídní, v první třídě bylo 60 žáků, ve druhé 70. V listopadu utrpěl učitel Rychlík úraz a ředitel Florián zůstal sám. Až 8. prosince nastoupily učitelky Anna Valehrachová ze Sivic a Růžena Žáková z Vážan nad Litavou.

Konec školního roku 1944/45 byl poznamenán osvobozením obce. Výuka postupně ustávala, v dubnu byla zcela zastavena. Od 17. do 24. dubna bylo

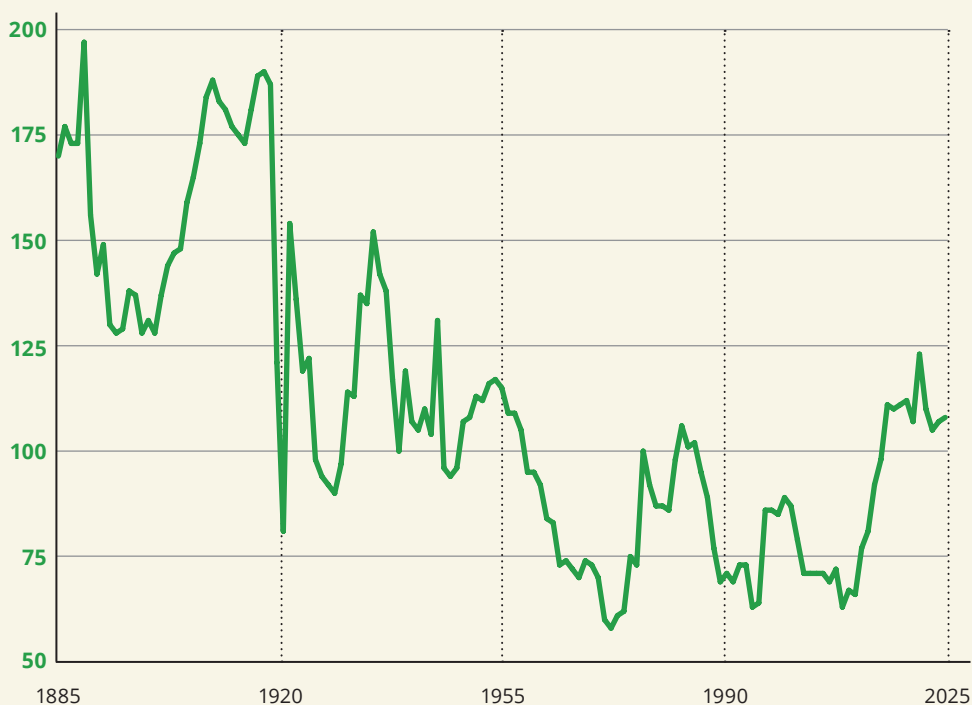
Škoní družina na vycházce, 1971

ve škole ubytováno 200 německých vojáků a v okolí rozmístěna vojenská technika. Během bojů škola utrpěla jen menší škody a po nezbytných opravách se 24. května obnovila výuka. Tento školní rok skončil až 13. července.

Po válce se škola stala opět obecnou, v roce 1948 byla přejmenována na Národní. Fungovala jako trojtřídní s pěti ročníky, vyšší ročníky (6.–9.) již docházely do Pozořic.

U příležitosti 140. výročí založení Základní a mateřské školy Viničné Šumice vydala škola almanach, který nám připomíná bohatou historii školy, proměny školní budovy, významné okamžiky z minulých let, včetně jejich zaměstnanců.

Vývoj počtu žáků školy Viničné Šumice 1885–2025

Historie knihovny

Je to k nevíře, že uplynulo již 102 let, kdy byla v obci zřízena knihovna s názvem Veřejné obecní knihovna. Byla umístěna v jedné skříní na chodbě školy. Stav knižního fondu byl 132 svazků. Prvním knihovníkem byl správce školy František Šťastný a půjčovalo se v neděli dopoledne. Knih přibývalo jen pomalu z obecního příspěvku a darů.

Za celou dobu sta let se vystříдалo několik knihovníků. Po Františku Šťastném to byla krátce učitelka Vlasta Šnédarová, dále učitel František Venera. Od roku 1936 převzal funkci knihovníka pan Jan Kubáň, skladník z brněnské firmy, který po šestadvaceti letech pro nemoc musel knihovnu opustit. V té době měla již knihovna 2 478 svazků a její název se změnil. Nazývala se Místní lidová knihovna. Za jeho působení se knihovna několikrát stěhovala: do domu č. 257 u Petrželeků, do hostince U Skřivánků, odtud do domu č. 53 u Zrnečků a poté zase zpět do školy.

První knihovna se vešla do jedné školní skříně.

Po odchodu pana Kubáně se stal knihovníkem pan Josef Rychlík a knihovna se opět stěhovala do místnosti v požární zbrojnici. Po smrti knihovníka v roce 1970 převzala knihovnu jeho manželka Libuše Rychlíková a ta ji vedla až do roku 2002.

A knihovna se opět stěhovala, tentokrát do uvolněné budovy po zrušené prodejně potravin. Knihovna získala tři menší místnosti, nové regály i nový nábytek. Všechny knihy byly znovu obaleny, byl vytvořen autorský, názvový a systematický katalog knih, naučná literatura rozdělena podle třídníku Mezinárodního desetinného třídění.

V roce 1977 se knihovna znovu přestěhovala, zdálo se že naposledy, do větších adaptovaných prostor v domě číslo 119 po zaniklém pohostinství. Nové prostředí (dřevěné obložení stěn, nový nábytek) přispělo k estetičtějšímu vzhledu. Její knihovní fond byl v té době 6 500 svazků a roční výpůjčky činily přes 10 000 knihovních jednotek. Že paní Rychlíková vedla knihovnu dobře, svědčí to, že se knihovna mohla poprvé zúčastnit soutěže Budujeme vzornou lidovou knihovnu a v této soutěži získala postupně uznání krajského národního výboru a ministerstva kultury. Rok nato obdržela uznání Vzorná lidová knihovna.

V roce 1961 byla knihovna začleněna mezi knihovny okresu Brno-venkov. Metodickým centrem byla Okresní knihovna Brno-venkov v Židlochovicích. V letech 1990–2002 se stala pobočkou Okresní knihovny Brno-venkov se sídlem ve Šlapanicích.

Po zrušení okresních úřadů převzala řízení a financování knihovny obec Viňné Šumice. Novou knihovnicí se stala paní Zdenka Puklová. Knihovna prošla velkou aktualizací a revizí knihovního fondu a vydala se trnitou cestou k automatizaci. Byl zakoupen počítač a tiskárna a od roku 2005 byla občanům k dispozici zdarma internetová stanice.

V roce 2006 dostala knihovna druhý počítač, základní moduly automatizovaného knihovního systému Clavius a paní knihovnice začala vkládat do počítače záznamy o knihách. Byla to mravenčí a zdoluhavá práce, když uvážíme, že knihovní fond činil sedm a půl tisíce svazků. Trvalo téměř celý rok, než mohlo být zahájeno automatizované půjčování knih.

A knihovna se znovu stěhovala, tentokrát opravdu naposledy, a to do nově postavené budovy, kterou sdílí společně s hasičskou zbrojnicí a zázemím pro pracovníky údržby obce. Získala větší prostory nejen pro regály s knihami, ale i dětský koutek a také více místa pro pořádání různých akcí. Knihovna se tak

stala malým kulturním zázemím obce. V knihovně se konají besedy pro děti i dospělé, kterých se zúčastňují jak čtenáři, tak i občané, kteří si nic nevypůjčují.

Pro děti pořádáme např. pasování prvňáčků na čtenáře, besedy se spisovateli dětských knih, různé soutěže a hry.

Provoz knihovny je hrazen z prostředků obce. Nové knihy se jednak kupují, jednak jsou využívány výměnné soubory knih, jejichž kolování mezi knihovnami zajišťuje obecní knihovna v Mokré. Poradenskou službu zajišťuje Městská knihovna Kuřim.

V roce 2022 pro nemoc ukončila činnost v knihovně paní Zdenka Puklová a její funkci převzala paní Jana Vlčková.

Jak už zmiňovala paní Puklová, v knihovně se pořádají různé výstavy a kulturní pořady pro děti i dospělé. V roce 2018 paní Puklová pozvala děti z mateřské a základní školy

k účasti na soutěži „Jižní Morava čte“, která je spolufinancována Jihomoravským krajem. V roce 2018 knihovníci a knihovnice vybrali téma „Moje obec – moje město – můj kraj za 100 let“. Covidová léta tuto soutěž přerušila, ale už v roce 2022 děti opět soutěžily tentokrát na téma „Co vypráví voda“.

Vzpomínáte? V roce 2023 jste mohli vymýšlet soutěžní práce na téma „Nekonečný svět fantazie“ a minulý rok vás soutěž přenesla do světa hudby s tématem „Hudba mého srdce“. Díky soutěži se děti v knihovně setkaly se spisovateli a výtvarníky. Zavítal k nám Zdeněk Železný, Pavel Čech, Lucie Hlavinková, Vlasta Žáčková, překladatelka Markéta Páralová Tardy, lektorka Dana Šimková. Děti si mohly prohlédnout putovní výstavy Kláry Smolíkové „Pozor, v knihovně je ko-

cour“ a „Dubánek a noční bouře“. Rádi jsme také poslouchali vyprávění nad fotografiemi z cest pana Petra Krchňavého. V prosinci posluchačům navodil adventní náladu Marek Pukl se svými kamarády.

Velkého ohlasu se dočkala výstava betlému pana Sedláka.

Doufáme, že další nabídka výstav, besed a přednášek bude stejně pestrá a hojně navštěvovaná.

 Zdena Puklová a Jana Vlčková

Z historie Sboru dobrovolných hasičů ve Viničných Šumicích

České země patřily ještě na začátku 20. století pod císařství Rakousko-Uherské. Mnohé budovy byly pod doškovými střechami nebo šindelem, což způsobovalo, že při požáru těchto venkovských stavení se oheň rychle šířil. Ani Šumice toho nebyly ušetřeny. V roce 1893 vyhořela Hradská, v roce 1874 Skalka a Hloušek. Nejrozsáhlejší požár vznikl 24. června 1807, na svátek sv. Jana Křtitele – patrona obce. Tehdy obec vyhořela celá.

Přičiněním obecního zastupitelstva byl v roce 1904 založen v obci Sbor dobrovolných hasičů. Bylo postaveno hasičské skladiště u dolní hospody (nynějšího obecního úřadu), zakoupena výzbroj pro 25 hasičů a ruční páková stříkačka firmy R. A. SMÉKAL. Úspěšné budování Sboru přerušila 1. světová válka. Ze 23 šumic-

kých hasičů, kteří odešli do války, se jich vrátilo pouze 18, pět jich padlo na různých frontách. Roku 1919 dochází k obnovení činnosti sboru. Členská základna čítá stále kolem 25 členů. V roce 1931 pořídil Sbor svým nákladem a vlastní činností nádrž v „Hloušku“. V tomto roce jsou členkami dvě ženy. V roce 1937 byl založen ženský odbor SDH.

Život sboru byl přerušen 2. světovou válkou a odchodem 12 členů na vojnu v rámci všeobecné mobilizace v roce 1938. Po dobu války činnost sboru stagnuje. Kolem roku 1955 se velmi dobře vedlo dorosteneckému družstvu žen, které si říkaly „JEHLE“.

V 60. letech bylo nutné obnovit členskou základnu výchovou hasičů již od mládí. Ve škole získána parta chlapců ve věku 8–11 let. Přibývají další mladí hasiči, kteří se zúčastňovali soutěží zpočátku jako žactvo, později jako dorostenci a muži. Této nově zformované generaci šumických hasičů se hasičina stala životním stylem, někomu i povoláním. V září roku 1986 bylo vytvořeno zcela nové družstvo žen. Během několika let ženy vybojovaly řadu trofejí.

Hasičtí nadšenci začali cvičit další generaci mladých hasičů, aby sbor měl další pokračovatele a následovníky. Rozmach dětského družstva nastal opět kolem roku 1987, kdy bylo obnoveno družstvo mladších a starších žáků. Další vlna náboru mládeže proběhla až v novém tisíciletí a z této doby naši klubovnu zdobí téměř stovka pohárů, medailí a diplomů.

Začali jsme s pořádáním výkonnostní soutěže Šumická TreFA (od r. 2014), okrskového hasičského plesu, který svojí úrovní posunul laťku hodně vysoko a je hojně navštěvován. Dále Dny otevřených dveří na zbrojnici, sbírky Český den proti rakovině, podzimní sběr železného šrotu a elektroodpadu. V roce 2024 jsme již čtvrtým rokem uspořádali červencovou „Letní noc, která má šťávu“. Mimo tyto

nově pořádané akce udržujeme také tradiční ostatkový průvod, jedenkrát za dva roky spojený s ceremoniálem pochovávání basy. Pravidelně se účastníme hasičských poutí ve Křtinách a na mších svatých v Pozořicích a Viničných Šumicích, kde se prezentujeme i s naším praporem. Týdenní letní soustředění „Na Říčkách“ je tradičním výcvikově rekreačním stmelováním kolektivu.

Změna ve složení výboru přichází v roce 2015, kdy dosavadní výbor šedesátníků připravuje mladší generaci na to, aby oni mohli být pokračující hybnou složkou sboru, což se povedlo.

Technika a výzbroj od založení sboru

Kpákové stříkačky zakoupené v roce 1904 byla zakoupena o dva roky později kerlovka a burcovka, 80 m hadic, žebříky a další výzbroj. Na sušení hadic byl používán kaštan, stojící před hasičským skladištěm. V roce 1910 získal sbor dřevěný stožár s kladkou od kovalovického sboru. Byl používán až do roku 1924, kdy byl nahrazen železným. Tento stožár stál na návsi před skladištěm do roku 1960, kdy byl odstraněn při rekonstrukci silnic v okolí.

V letech 1929 až 1931 byla vybudována vodní nádrž v Hloušku a na návsi, před domem č. 152. V roce 1935 koupil Sbor první motorovou stříkačku od firmy Chotěbor Brno. V roce 1952 byl pro sbor zakoupen pohotovostní dopravní vůz. V roce 1956 zakoupena motorová stříkačka DS 16. V tomto roce byla v obci vybudována další požární nádrž – na Dolním konci „U rybníka“ – nyní u sauny. V roce 1972 byla sboru přidělena nová motorová stříkačka PS 12.

Od roku 1962 se u sboru vystřídaly tyto automobily:

T 805 vyřazená od armády – sloužila do roku 1972. V roce 1975 byla obci přidělena T 805 z obce Jezera a sloužila do roku 1994 jako jediné výjezdové vozidlo. Od roku 1993 se používala Praga V3S se skříňovou nástavbou.

CAS 32 T 138 – od roku 1993, cisterna ze skladu CO, kterou od roku 2000 nahradila repasovaná T 148. V roce 2016 nám byla bezúplatně převedena Tatra 815 od hasičského záchranného sboru Jihomoravského kraje z hasičské stanice Vyškov. Nová cisterna zařazená jako prvovýjezdové vozidlo a T 148 byla pak prodána.

V roce 2019 byl zařazen do výjezdu zbrusu nový dopravní automobil Mercedes Sprinter, který nahradil morálně i technicky zastaralou Pragu V3S, která byla prodána.

Hasičská zbrojnice

V roce 1968 byla přemístěna hasičská zbrojnice z malých a nevyhovujících prostor na návsi do upraveného mlatu u školy. Zde pak v roce 1997 byla provedena stavební úprava a zavedeno akumulární vytápění tak, aby CAS byla akceschopná v kterémkoliv ročním období.

Z důvodů narušené statiky zbrojnice byly v roce 2007 technika, výzbroj a výstroj přemístěny do části pronajatých prostor bývalého sklepního hospodářství, dnešní pekárny. Projekty a přípravy na stavbu nové zbrojnice byly vytvářeny již od roku 1994, ale až v roce 2010 bylo vydáno stavební povolení k profesionálně zpracovanému projektu. Teprve v únoru 2015 byla stavba zahájena a ukončena byla v roce 2016. Jedná se o Víceúčelovou budovu obce Viničné Šumice. Po slavnostním otevření v květnu v roce 2016 byla její větší část předána do užívání právě šumickým hasičům. Po bezmála 50 letech jsme se tak dočkali důstojného zázemí pro činnost sboru i jednotky.

Závěrem děkuji pracovitým a aktivním členům SDH Viničné Šumice, kteří dokáží vytvářet vzájemně příjemnou, vstřícnou a pohodovou atmosféru ve sboru.

Historie TJ SOKOL

Viničné Šumice

V lednu 1919 založili Augustin Šmerda a František Zronečka tělocvičný odbor kovalovského Sokola se sídlem v dolním hostinci. Pořídili si nejnnutnější nářadí a zahájili cvičení v sále hostince, který pocházel z roku 1868.

V následujícím roce (1920) vznikla z tělocvičného odboru samostatná tělocvičná jednota ve Viničných Šumicích. Kromě tělocvičné činnosti se začala věnovat i kultuře.

V roce 1922 se uskutečnilo okrskové veřejné cvičení a 13. května 1923 proběhla velkolepá slavnost „Husité před Naumburkem“, kterou inicioval vzdělavatel a řídící učitel František Švarný. Průvod v historických krojích s husitskými vozy byl tehdy neobvyklou podívanou, která přitáhla obyvatelstvo z celého okolí.

Podmínky pro cvičení však nebyly vyhovující, neboť sálem hostince procházeli hosté do výčepu. Proto se členové rozhodli hledat nový prostor a našli jej v domě Františka Mazla, kde se do roku 1911 nacházel hostinec. Zde vznikla

Stará sokolovna

myšlenka na stavbu vlastní sokolovny.

Dne 24. května 1925 byl položen základní kámen a stavba pokračovala rychlým tempem. Již v lednu 1926 se v budově konala divadelní hra „Čarodějka“. Stavělo se svépomocí, členové jednoty poskytli půjčky i pracovní nasazení. Sokolovna byla slavnostně otevřena 23. května 1926. Budova však brzy kapacitně nevyhovovala, neboť

její hlavní sál měl jen 10 × 10 metrů. I přes tyto limity se zde začaly konat nejen sportovní, ale i kulturní akce, jejichž výtěžek pomáhal umořit dluhy spojené s výstavbou budovy.

Na konci 30. let 20. století začala hrozba fašismu. V lednu 1941 se konaly poslední schůze, plesy a valná hromada, kde byl starostou zvolen Antonín Lozrt. Na Velikonoce 13. dubna 1941 byly všechny tělocvičné spolky oficiálně rozpuštěny a sokolovna i veškerý majetek zabaveny.

Po osvobození v roce 1945 byla činnost Sokola obnovena. S nárůstem aktivit se rozhodlo o rozšíření sokolovny, jehož stavba začala 1. května 1958. V roce

1959 proběhly akce na podporu dostavby. Dne 10. ledna 1960 však budovu zničil požár, který zanechal jen malý sál. Zničení stavby znamenalo nejen materiální škody, ale i obrovské zklamání pro všechny členy, kteří na výstavbě odpracovali tisíce brigádních hodin.

Cesta u sokolovny

Budování tribuny u sokolovny

Sokolovna v 60. letech

Následovalo odklizení trosek a zahájení výstavby nové sokolovny. Slavnostní otevření se konalo 21. července 1963 a znamenalo velkou událost pro celou obec i okolí. Nová sokolovna poskytovala větší a modernější prostory, které umožnily další rozvoj sportovních a společenských aktivit. V průběhu následujících desetiletí došlo k dalším vylepšením.

V roce 1976 byl založen oddíl stolního tenisu, který si rychle získal oblibu. V 80. letech proběhlo budování tenisových kurtů, což přispělo k rozšíření sportovních možností pro členy i veřejnost. Roku 1990 došlo k odstoupení od ČSTV a opětovnému připojení k ČOS Župy Dr. Jindry Vaníčka.

K posledním velkým úpravám patří kompletní rekonstrukce hřiště, která proběhla v letech 2016–2017, a výsadba 39 dubů v roce 2019. Duby symbolizují trvalost a tradici Sokola ve Viničných Šumicích. V roce 2024 byl vymalován sál, galerie a šatny a světla byla vyměněna za úspornější, což opět přispělo k modernizaci a zachování důstojného vzhledu budovy.

V dnešní době je sokolovna stále hojně využívána. Dopoledne chodí do tělocvičny děti z místní školy a jednou týdně probíhá cvičení s medvídkem pro malé a předškolní děti. Odpolední program je neméně pestrý – fotbalové mini přípravy a mladší příprava, lekce pilates, tréninky hasičů, setkání věrné gardy, nohejbal, badminton, stolní tenis, posilování v rámci programu Workout Vinopa, tréninky fotbalových starších žáků i mužského týmu. Více informací o tom, co se v sokolovně a Sokolu děje, najdete na naší facebookové stránce, Tělocvičná jednota Sokol Viničné Šumice.

Díky neutuchajícímu nadšení a pracovitosti členů je TJ Sokol Viničné Šumice i po více než sto letech své existence nejen strážcem bohaté tradice, ale především aktivním hybatelem sportovního, kulturního a společenského života v obci.

 Ing. Jana Železná

Kopaná ve Viničných Šumicích

Kopaná se začala hrát ve Viničných Šumicích roku 1931, kdy byl založen sportovní klub SK Viničné Šumice. Zápasy se hrály venku, protože nebylo hřiště. Doba nedávala takové možnosti rozvíjení sportu, nebyly žádné finanční příspěvky, klub se dostával do finanční tísně a po dvouleté činnosti se v roce 1932 rozpadl.

Druhý pokus o založení oddílu kopané byl v roce 1953. Mužstvo bylo bez finanční podpory. Hřiště nebylo a k zápasům se jezdilo na soupeřova hřiště. V roce 1954 byl oddíl kopané zrušen. V jarních měsících 1958 zakládá parta nadšenců při TJ Sokol Viničné Šumice fotbalový oddíl. Do soutěže se přihlásilo mužstvo na podzim 1958 a bylo zařazeno do slavkovského okresu.

V roce 1958 se budovalo fotbalové hřiště u sokolovny. První utkání na novém hřišti se odehrálo 16. 8. 1959 ze Sokolem Bošovice „B“ a naši zvítězili 2:1. V roce 1960 došlo ke změně okresů a naše obec byla zařazena do okresu Brno-venkov.

Muži hráli střídavě 4. a 3. třídu. V roce 1970 muži postoupili do okresního přeboru, kde hráli do roku 1975 a opět sestoupili do 3. třídy. Po tomto roce až do roku 2025 hráli muži střídavě 4. a 3. třídu. Podzim 2024–jaro 2025 muži vyhráli 3. třídu a postupují do Okresního přeboru.

Vítězové memoriálu Emila Žemly 1964

Dorost byl přihlášen do soutěže 1959–1960. Dorostenci hráli po celou dobu v základní třídě. V konečném hodnocení v tabulce obsazovali střed tabulky. Podle počtu hráčů se přihlašovali nebo odhlašovali dorostenci do soutěží. V roce 2025 má oddíl kopané přihlášen dorost do soutěže.

Žáci jsou rozděleni do kategorie starší a mladší. Při malém počtu hráčů oddíl kopané nemůže přihlásit žáky do soutěže a žáci hrají v jiných oddílech.

Za 67 roků kopané základ mužstva tvořili nejen rodáci, ale i hráči z blízkého i vzdáleného okolí. Vystřídala se řada hráčů od mládeže až po muže. Mnozí zůstali věrní oddílu a chodí fandit na fotbalová utkání.

 Starosta Sokola Ladislav Šedý

Oddíl nohejbalu

Nohejbalový oddíl Sokola Viničné Šumice zahájil svoji činnost na konci 90. let 20. století úpravou hřiště a budováním zázemí pro možnost tréninků a pořádání turnajů v areálu Pod lesem.

Zakládající členové: Mirek Ryšánek, Petr Mazel, Petr Formánek, Libor Formánek, Jan Malík, Miloš Železný, Jiří Muselík, František Mazel, Jiří Hanika.

Předsedou oddílu byl zvolen Mirek Ryšánek, místopředsedou Petr Mazel a pokladníkem Libor Formánek.

V roce 2001 měl oddíl již 36 členů a zapojil se do nohejbalové soutěže Východní konference za účasti sokola Vítovice, Královopolské Vážany, Kovalovice a Viničné Šumice.

Během dalších let je na hřišti Pod lesem kromě tréninků pořádán Jarní turnaj, Turnaj veteránů, Vin-Šum-Kap a v sokolovně Vánoční turnaj.

Členové a družstva oddílu se pravidelně zúčastňují nohejbalových turnajů pořádaných okolními kluby.

V roce 2024 má oddíl 15 aktivních členů. Předseda Pavel Málek, místopředseda Josef Drápal, pokladník a hospodář Jaroslav Münster. Na úpravě areálu bylo odpracováno 298 brigádnických hodin.

Hlavní činností oddílu jsou tréninkové zápasy, které probíhají každé úterý a čtvrtek, v letní sezoně na hřišti Pod lesem a v zimě v sokolovně. Dále byly uspořádány tři nohejbalové turnaje a členové se pravidelně podílejí na akcích pořádaných ostatními spolky, školou a obcí Viničné Šumice v areálu Pod lesem.

 Josef Drápal

Oddíl badmintonu

Badminton (hovorově „badec“, „bendás“, lépe „beďas“) je individuální olympijský míčový sport. Jeho přímým předchůdcem je indická poona. Dva protivníci (nebo dvě dvojice) při hře odpalují pomocí rakety míček přes síť a snaží se donutit protivníka k chybě. Chybou je zahrání míčku mimo vymezené území (tzv. out) nebo neodehrání protivníkem správně zahraného míčku. Na rozdíl od tenisu se míček neodráží od země a je hrán přímo ze vzduchu.

Badminton je nejrychlejší raketový sport. Hráč musí mít postřeh, hbitost a výbornou kondici. Během jediného zápasu často naběhá až několik kilometrů. Rychlost smeče u špičkových hráčů dosahuje běžně 300 km/h; světový rekord při hře drží malajsijský deblista Tan Boon Heong, který zasměčoval rychlostí 493 km/h, ve dvouhře je držitelem tohoto rekordu Lee Chong Wei (453 km/h).

Maximální rychlost míčku za ideálních podmínek byla 565 km/h. To je aktuálně platný světový rekord, 17. 7. 2023 tuto rychlost po odehrání míčku drží indický hráč Satwiksairaj Rankiredy.

Pearly Tan z Malajsie poté zahrála míček rychlostí 438 km/h a stala se tak první ženskou držitelkou titulu v Guinnesových světových rekordech v této kategorii.

Zdroj: wikipedia

V Šumicích tento raketový sport provozujeme od roku 2012. Od dřevních dob, kdy jsme si lepili čáry pomocí krycích pásek na parketách, sami si posléze čáry balakrylem namalovali, až po dnes, kdy jsou zpracovány profesionálně a staly se součástí podlahové výmalby sokolovny.

Za ta léta naším oddílem prošlo 32 borkyň a borců. V současnosti je základna hráčů na deseti statečných a scházíme se a hrajeme s nadšením a pokaždé sami sebe výkony překvapujeme.

Pravda, hrajeme v obci. A proto dodržujeme povolenou rychlost...

Naše konání je ryze lokální bez ambicí lámat rekordy v národních nebo mezinárodních soutěžích. Hrajeme si pro sebe a pro naše zdraví.

A jestli chcete, přijďte si zahrát. V jakémkoli věku.

P.S.: Rychlost míčku samozřejmě v obci porušujeme...

 Bronislav Klaus

Včelařství

Včelařství má ve Viničných Šumicích dlouholetou tradici. Největší včelařský boom nastal v poválečných letech. Každý chtěl mít na svých zahradách a sadech co největší úrodu a jak víme, bez včel to nejde. Včelíny nebo jen úly byly po celé vesnici. Některé včelíny stojí ve vinohradech dodnes, bohužel prázdné. Zájem o včelařství tak spojoval nejrůznější profese a povahy lidí, kteří vždy našli společnou řeč. Všichni v té době byli velice aktivní, ale uměli se i bavit. Pořádaly se brigády, vysazovaly se medonosné křoviny a stromy. Dokonce pan Kříž vysadil na kopečku v šumických serpentínách jerlín, který dává včelám dostatek potravy i v pozdním létě a slouží dodnes. Nad sokolovnou u lesa se sela svazanka a někteří včelaři i kočovali. Vozili své úly do lesa na Říčky, aby měli dostatek lesního medu. Ale nežili jen prací. V zimě pořádali v kinosále různé přednášky, v hospodě schůze a na sokolovně spolu se zahrádkáři ples, na který jejich manželky vždy napekly medové zákusky. Jak tito lidé stárli, ubývalo i včelstev. Dneska byste nás spočítali na prstech jedné ruky. Organizace zanikla a spojili jsme se s Pozořicemi.

Díky panu Brtníkovi, který vede včelařský kroužek dětí, bude snad včel v Šumicích zase dostatek. Věřím, že tito malí opylovači se budou zase vznášet nad stromy a loukami, protože bez nich se neobejde naše vesnice, ale ani celá planeta.

 Barbora Hippíková

Zahrádkářen

Zahrádkáře z naší obce a z Kovalovic sdružuje Český zahrádkářský svaz již od roku 1961. Od samého počátku byli členové aktivní nejen v samotném zahrádkářen

nové aktivní nejen v samotném zahrádkářen

K zakládajícím členům patřili Oldřich Kolář, Stanislav Kříž, Jan Kvasnica a Jan Lozrt. Tehdy měl spolek až 140 členů, postupem času se však jejich počet snižoval. V jeho čele stáli postupně Josef Khůl, Vladimír Sekanina a od roku 1995 Pavel Vrba.

S úbytkem aktivních zahrádkářů se činnost spolku zúžila, avšak díky vinařům se daří nadále udržovat bohatou tradici vinařství. Hlavní náplní spolku se staly výstavy vín, které mají v obci dlouholetou tradici a těší se velké oblibě. Naši vinaři se také svými vzorky pravidelně účastní výstav v okolních obcích a podílejí se na jejich hodnocení.

Výstava vín v naší obci je vyhlášena široko daleko a každoročně přiláká mnoho návštěvníků. Letos se uskutečnil již 26. ročník této oblíbené akce

 Pavel Vrba

Historie Mysliveckého spolku Viničné Šumice – Kovalovice

Vzhledem k tomu, že naše civilizace vzešla z původní populace lovců a sběračů, má myslivost a lov na území obce Viničné Šumice velmi dlouhou tradici. Navíc je zde spojená s legendární osobou Josefa Žalmana, zakladatele a ústředního jednatele Československé myslivecké jednoty (dnes Českomoravská myslivecká jednota), který byl nájemcem místní honitby do r. 1929, kdy se také mj. zasadil o vysazení muflonů v této oblasti. Jeho přínos připomíná řada místních názvů – např. Žalmanova studánka, Žalmanovy kameny a památník J. Žalmana. V pozici nájemců honitby se během 1. republiky vystříдалo několik osob i Lesní úřad Pozoříce. Po roce 1962 došlo ke sloučení honiteb Viničné Šumice a Kovalovice pod Mysliveckým sdružením Viničné Šumice-Kovalovice, které prakticky jako spolek existuje dodnes. Rozloha jeho honitby se postupně měnila, v r. 1980 došlo dokonce k sloučení tří honiteb a části režijní honitby Lesního závodu Bučovice pod názvem Myslivecké sdružení Pozoříce, které s 60 členy obhospodařovalo plochu 3733 hektarů, největší honitbu v okrese Brno-venkov.

V roce 1993 se honitby opět rozdělily a na ploše 860 ha opět začalo hospodařit Myslivecké sdružení Viničné Šumice-Kovalovice. Protože dostalo na starosti převážně polní honitbu, jeho činnost je od té doby zaměřená v prvé řadě na udržení

a zvýšení stavů drobné zvěře a péči o ni, ať už v létě rozvozem vody do napáječek, nebo v zimě přikrmováním, péčí o zdravotní stav zvěře a tlumením počtů zvěře škodící nejen myslivosti, ale i drobným vlastníkům domácí drůbeže. Těžištěm jeho dlouholetého úsilí byl především polodivoký odchov bažantů, každoroční vysazování koroptví a snaha o obnovení volně žijící populace divokých králíků. Kromě honů v závěru každého roku a řady úspěšných odchytů zajíců, potřebných pro udržení stavů zajíců a zvýšení genetické diverzity v jiných oblastech země, se dnes místní myslivecký spolek mj. podílí na organizaci dětských dnů a akcí pro mateřské školky jak ve Viničných Šumicích a Kovalovicích, tak v Pozořicích. Spolupracuje dle potřeby i s vedením všech tří obcí, v jejichž katastru jeho honitba leží.

Těžištěm činnosti spolku je vedle péče o zvěř i snaha o zachování dnes už vzácných druhů, např. motáků, ondatry, včelojeda, výra velkého a káně rousné, nově bobra, vlka a rysa. Jeho cílem je klást důraz především na hospodářské aspekty péče o zvěř, tj. udržení takových počtů drobné a spárkaté zvěře a zvěře škodící myslivosti, aby to odpovídalo úživnému potenciálu honitby a byly respektovány zájmy zemědělců v dané oblasti.

 Dagmar Petrová

Mateřské centrum Viničné Šumice, z.s.

Mateřské centrum Viničné Šumice bylo založeno v květnu roku 2017 v budově bývalého kina, v prostorách, které dříve sloužily jako obecní knihovna. Jedná se o spolek pro rodiče a děti z Viničných Šumic a blízkého okolí. Pravidelně se zde setkávají maminky s batolátkou v rámci dopoledních kroužků a herniček pro nejmenší. Odpoledne jsou pak v centru rukodělné kroužky pro starší děti, keramika, cvičení jógy jak pro děti, tak i dospělé, turistický kroužek. Konají se zde i pravidelné mše pod pozořickou farností. Oblíbenou volnočasovou aktivitou pro starší se stal i kroužek deskohraní.

Komunita maminek s dětmi pak společně chodí na výlety, do divadla, hvězdárny, muzea apod. s cílem smysluplně trávit čas na rodičovské dovolené. Prostory mateřského centra jsou využívány pro širokou veřejnost například při akci vázání věnců a tvorbě tematických dekorací. Konají se zde i přednášky zaměřené především na rodiče a problematiku okolo mateřství.

V roce 2019 byl spolek oficiálně zapsán jako neziskový. Spolek podporují finančně jak obec Viničné Šumice, tak obec Kovalovice, Sivice a velkým podílem se na modernizaci prostor podílel dotačními prostředky i Jihomoravský kraj. Největší proměnu Mateřské centrum realizovalo v roce 2023. Byly vyměněny původní vchodové dveře a okna za nová plastová, vnitřní prostory byly vybaveny novým nábytkem a zbudována nová místnost pro děti, kde je obrovský hrací bazének s míčky. Široká nabídka výtvarných potřeb, hraček a cvičebních pomůcek poskytuje zázemí nejen dětem, ale i dospělým.

Spolek se v obci účastní kulturních akcí, pořádá jarní dětskou stopovací hru a adventní jarmark. Pravidelně se v předsálí Mateřského centra koná projekt s názvem ReUse, který je založen na myšlence, že ne všechny věci je nutné vyhodit, ale mohou posloužit dále.

Aktuální informace z dění v Mateřském centru najdete na facebookových stránkách Mateřské centrum Viničné Šumice, nebo na webu: www.mcvinicesumice.webnode.cz

 Bc. Linda Horáková

Vzpomínky

Mgr. Eliška Křížová

Býlo mně 9 let, když jsem se s rodiči přistěhovala z Pozořic do Vin. Šumic. Jako dnes vidím svou novou školu. Vůbec se mi nelíbila. Ponurá stará školní budova s pustými třídami, bez větší výzdoby. Mým třídním učitelem byl tehdy Martin Zámečník a po něm paní učitelka Ludmila Kočířová. Školní výuku jsem ukončila opět na ZŠ Pozořice. Nastoupila jsem na gymnázium Brno, Křenová a po 4 letech na Pedagogickou fakultu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně, která v závěru mého studia nesla název Masarykova univerzita. Zvolila jsem si aprobaci NŠ, Č, a mohla tak vyučovat jak na prvním, tak i na druhém stupni ZŠ. Mým prvním působištěm byla ZŠ Pozořice. Kolegy, které jsem znala, se stali p. uč. Laichman, Doležel, Mazel a p. uč. Kolářková. Jako třídní učitelka jsem stanula před sedmáky. Český jazyk jsem učila i ve vyšších ročnících. Zde jsem se ve třídě ztrácela, neboť zejména chlapci mě svou výškou přerůstali. A tak jsem se rozhodla vyzkoušet

Foto z roku 1970

i svou druhou aprobaci a začala jsem učit na 1. stupni ZŠ Vin. Šumice. Zde jsem působila dlouhých 22 let (1970-1992). Školní budova a její okolí se měnilo, neboť docházelo k mnoha opravám a zásadním úpravám. Mými kolegy se během let stali Josef Pleva, František Straka, Vladimír Linberg, Pavel Vrtěl, Drahomíra Hřebíčková, Věra Svobodová, Věra Krejčová, Stanislava Tomášková, Věra Hájková, Ilona Omastová, Daniela Mourková. Ve školní družině pak Helena Jandeková, Františka Švábenská a Jaroslava Šmerdová. Byli jsme dobrý kolektiv pedagogických i nepedagogických (tzv. správních) zaměstnanců. O tom svědčí i mnohé společné fotografie. V roce 1991 jsem si vyzkoušela i roli ředitelky školy, ale v ní jsem se nenašla. Nezapomenutelným zážitkem během mého působení na ZŠ Vin. Šumice byla družba se slovenskou školou Limbach. Během školních výletů jsme společně procestovali značnou část Slovenska. Vícedenní výlety u nás na 1. stupni nebyly možné.

Závěrem mé pedagogické kariéry se stala opět ZŠ Pozoříce. Dnes chodím kolem obou školních budov s určitou nostalgií. Jsou to moderní budovy s dokonalým vybavením pro dnešní práci. Ale doba je jiná, myslím složitější. Učitelé mají ve třídách pomocníky, instruktory, někdy i několik. I my jsme se potýkali s dětmi, které měly vývojové poruchy chování a učení. Ale nějak jsme si tehdy museli vyradit bez pomocníků.

Svým mladým kolegům přeji, aby se jim práce s dětmi dařila a rádi, tak jako já, na svou práci ve škole vzpomínali.

PaedDr. Květoslava Koláčková

Byla jsem požádána panem Pavlem Vrbou, abych si zavzpomínala na svá školní léta prožitá ve Viničných Šumicích. Základní školu jsem začala navštěvovat v roce 1950. V první třídě nás učila elementaristka paní učitelka Marie Floriánová. Byla manželkou ředitele školy, pana řídícího, jak se tehdy oslovovalo, Stanislava Floriána. Tedy i o ní se hovořilo jako o paní řídící. Oblíbila jsem si ji a od první třídy jsem snila o tom, že také budu učitelkou. Přání se mi vyplnilo a celý svůj profesní život jsem věnovala vytouženému povolání.

Vzpomínám velmi ráda na celou dobu své školní docházky v rodných Viničných Šumicích. Hráli jsme divadlo s paní učitelkou Vlastou Klechovou, nacvičovali spartakiádní skladbu s barevnými krychlemi v roce 1955, navštěvovali zájmové kroužky. Volný čas jsme prožívali s ostatními vrstevníky víc venku než doma. Učila nás paní učitelka Markéta Mojžíšová, v 5. třídě paní učitelka Věra Císařová.

Dnes nás bývalých spolužáků žije ve Viničných Šumicích pouze šest. Nyní už všichni naši tehdejší učitelé zasedají v pedagogickém sboru na věčnosti. Na všechny vyučující s úctou a vděčností vzpomínám. Myslím, že nám dětem dali do života velmi dobrý základ.

Za svou dlouholetou učitelskou praxi jsem učila velkou část děvčat a chlapců ze Šumic. Byli vždy dobře připraveni na 2. stupeň základní školy. Za to patřil vždy dík vyučujícím na Základní škole ve Viničných Šumicích.

„Má-li být člověk vzdělaný, tré je k tomu zapotřebí – hlava, ruce a srdce“. Jsem přesvědčena, že tato slova Učitele národů jsou stále platná a aktuální.

Divadlo Víly z Valašského divadla „Zbojnický poklad“ 4. ročník, 1954

Stojící: p. Gurková, p. Coufalová, p. Valehrachová, p. Šinková,
p. Klechová, p. Kalábová, p. Hlásenská, p. Muselíková H.,
p. Šmerdová M., p. Nedorostková.

Vpředu: p. Muselíková I., p. Opluštilová, p. Šmerdová E.

Doc. PaedDr. Hana Horká, CSc.

Ve Viničných Šumicích jsem vyrostla a chodila do školy. Měla jsem to štěstí zde prožít mnoho krásných let.

Děkuji za malebné prostředí, v němž jsem strávila dětství v milované a pečující rodině, se spolužáky a učiteli ve škole, dobrými kamarády a kamarádkami a dalšími skvělými lidmi.

Děkuji za nezapomenutelné okamžiky, které jsem prožila v malotřídni škole, v níž výuka dětí různého věku v jedné třídě nás vedla k vzájemné pomoci, ohleduplnosti a úctě. To posilovala i každodenní cesta za humny do školy, často spojená s čekáním na naše učitele na zastávce autobusu u hostince u Křížů a sdílením zážitků ještě před vyučováním. Trvale jsou v paměti uschovány vzpomínky na první školní den, provázený velkým očekáváním, radostí i slzičkami, ale i na další okamžiky, které vyústily v trvalý přátelství se spolužáky. Naše každoroční setkávání potvrzují, že škola se stala významnou součástí našeho života.

Kde bychom byli, kdybychom se v šumické škole nenaučili číst, psát a počítat, postupně se v okolním světě orientovat a existovat, a hlavně se náležitě chovat a jednat. Setkala jsem se s výbornými učiteli, kteří ovlivnili i mé profesní směřování. Dodnes na ně vzpomínám s úctou a jejich výchovné působení konfrontuji s aktuálními požadavky na učitelskou profesi.

Děkuji za možnost setkat s učiteli vzdělanými, kteří rozuměli nejen tomu, co nás učili, ale dokázali nám znalosti předat s ohledem na naše možnosti. Kolik trpělivosti a lásky nám poskytovaly učitelky v mateřské školce a učitelé a učitelky 1. až 5. třídy základní školy. Kolik možností nám škola poskytovala, abychom porozuměli učivu i jeho smyslu pro běžný život. Vzpomínám na školní záhonky na Loučkách, kde jsme pěstovali zeleninu, a ještě dnes vidím, jak jsme brali péči vážně, jak jsme sledovali klíčení hrášku, mrkve a jiné zeleniny a bezmála očima je vytahovali, jak jsme hlídali svůj záhonek i kvečeru a byť většina z nás vyrůstala v prostředí, v němž příroda byla každodenní součástí života, byl to pro nás obrovský zážitek a brali jsme to vážně a s velkou odpovědností.

Vzpomínám a děkuji za společné výlety a vycházky do Rékovic či po Hradské ulici k hájence a dál do lesa, za společné chvíle u táboráků nad vinohrady a jiné akce, jichž se účastnili i rodiče a občané obce. Vedle různých kroužků ve škole, např. i baletu, bylo pravidelnou součástí našeho týdenního programu cvičení v Sokole. Nemohu opomenout zážitky z příprav na divadelní představení, prožité s dospělými ochotníky, které byly pro mě zábavné a obohacující.

Je tolik věcí a událostí, které mě spojují s naší obcí. Sleduji a obdivuji její rozvoj a přeji k jejímu významnému výročí, aby byla i nadále místem, kde se dobře žije.

Aby její správa nacházela systematickou podporu občanů.

Ať naše krásné přírodní prostředí doplňuje krásné kulturní prostředí, které mění, přetvářejí a utvářejí lidé moudří, laskaví, tolerantní a odpovědní.

Dovolte mi ještě zcela osobní vyznání, které náleží mým bývalým žákům ze základní školy v Pozořicích i absolventům pedagogické fakulty a učitelům v šumické škole. Vážím si vás pro lidské a profesní kvality. Věřím, že při této příležitosti je třeba ocenit roli školy a popřát, aby měla stálou podporu, protože si to zaslouží děti a příkladný učitelský kolektiv i další zaměstnanci školy.

Vzpomínky na práci v mateřské škole Viničné Šumice

V roce 1990 jsem se s rodinou přestěhovala z Brna do nového domu v obci Viničné Šumice.

Shodou náhod jsem od září začala pracovat v mateřské škole v Kovalovicích. V obci Viničné Šumice byla mateřská škola obnovena v roce 1991 v jejích dřívějších prostorách. V mateřské škole pracovala se mnou paní Zdenka Muselíková a po konkurzu byla jmenována ředitelkou. Během školního roku 1993/94 došlo v mateřské škole k několika změnám. Odešla paní Zdenka Muselíková a Markéta Antošová, která působila v MŠ jako učitelka do června. V červnu jsem byla po konkurzu jmenována ředitelkou a v následujícím školním roce 1994/95 nastoupila jako učitelka paní Lenka Šafaříková. V lednu 2003 byla Mateřská škola Pampeliška, tento název vybraly školce děti, vyřazena ze sítě škol a společně se školní jídelnou byly integrovány pod základní školu. Mateřská škola byla do roku 2011 zařazena do sítě škol podporujících zdraví a od roku 2012 jsme pracovaly podle vlastního školního vzdělávacího programu. Vestavbou byla kapacita mateřské školy zvýšena na 34 dětí, celodenní provoz tak probíhá ve dvou třídách. Za mého působení se změnilo prostředí v mateřské škole, ale i práce s dětmi. Společně s paní učitelkou Lenkou Šafaříkovou jsme pro děti vymýšlely a připravovaly různé akce, z mnohých vznikly tradice. Na podzim jsme začínali lampionovým průvodem, v období adventu jsme dodržovali předvánoční a vánoční lidové zvyky, vyráběli jsme společně s dětmi ovečky na vyzdobení betlému pod skalou, účastnili jsme se na výstavě betlémů a perníčků. Společně s rodiči jsme prožívali předvánoční chvíle u vánočního stromčku. Každoročně jsme pořádali maškarní ples. Zvali jsme děti na Noc s Andersenem – společné přespání v mateřské škole a předčítání z dětských knih. Vynášeli jsme Smrtku a vítali jaro, děti hledaly

 Mateřská škola 1967

za podpory velikonočního zajíčka na školní zahradě vajíčka a poznávaly zvyky, které se vztahovaly k jarním svátkům. Čarodějnice ve školce znamenaly den plný tance a zábavy. Děti i maminky se jistě těšily na Oslavu svátku maminek. Duhový týden byl oslavou dne dětí, kdy děti kreslily na chodník, hledaly v lese poklad, hrály hry, sledovaly pohádku, jely na výlet nebo do divadla. Stužkování školáků jsme pořádali ve spolupráci s Obecním úřadem Viničné Šumice. Děti také v rámci spolupráce se základní školou navštívily 1. třídu základní školy. Na podzim a na jaře si děti vytvořily společně s rodiči dekorace k výzdobě pokojíčků. Velkou akcí byl pohádkový les, kde děti plnily za doprovodu rodičů úkoly pohádkových postav. Pohádkový les končil na hřišti pod lesem, kde byl připraven táborák. Děti se těšily na divadla, hudební pořady nebo i kouzelníka, chodily vítat svoje malé kamarády, nově narozené občánky a svým vystoupením potěšily seniory při oslavách jubilantů.

V roce 2022 jsem odešla do penze a pracuji na krátký úvazek v místní knihovně. Z okna se občas dívám na novou mateřskou školu. Drahé kolegyně přeji vám, aby vám v nové škole bylo krásně. Vám i dětem.

 Jana Vlčková

Slavnost vinobraní 8. 9. 1946

1. máj 1973,
paní učitelky ZŠ
Markéta Mojžíšová,
Eliška Křížová
a Věra Svobodová

První máj 1950

Oslava dne vítězství 9. 5. 1946

První máj 1948

První společné žně 1950

Sběr starého železa
26. 8. 1945

Slavnostní manifestace
mládeže 20. 5. 1945
u příležitosti založení
Svazu české mládeže

Rozšíření cesty
na Hradské

Výstavba silnice
v Psenkách

Vyprošťování parního
válu při válcování cesty
v Psenkách v září 1959

Ulice Hradská

Účinkující v divadelním představení Zakletá princezna Zlatohlávka 15. 3. 1931

Epilog

Milí čtenáři,

s velkou radostí vám předkládáme tuto brožurku, která vznikla z lásky k našemu kraji, obci Viničné Šumice a její bohaté historii, tradicím i krajině. Naším cílem bylo nejen shromáždit zajímavé informace a historické údaje, ale také zachytit atmosféru místa, které pro mnohé z nás představuje domov, inspiraci i vzpomínky.

Viničné Šumice nejsou jen bodem na mapě – jsou to příběhy lidí, vinařské kořeny, krajina prozářená sluncem a neopakovatelný duch jihomoravského venkova. Věříme, že se nám podařilo alespoň zčásti tuto jedinečnost přenést i na stránky této brožury.

Děkujeme všem, kteří se na jejím vzniku podíleli – ať už sdílením vzpomínek, poskytnutím fotografií nebo odbornou pomocí. Brožurka je určena nejen místním obyvatelům, ale i všem, kteří chtějí Viničné Šumice blíže poznat.

Přejeme vám příjemné čtení a těšíme se, že se s vámi potkáme – třeba na procházce mezi vinohrady.

Ing. Jana Železná
Pavel Vrba
Mgr. Věra Kolářová
Michal Polus

Použité prameny a literatura

Archivní prameny a kroniky:

MZA Brno

- Fondy: D1 Lánové rejstříky, D2 Rektifikační akta, D4 Tereziánský katastr, D6 Josefínský katastr
D8 Stabíl ní Katastr – mapa obce Viničné Šumice z r.1826,
- Sčítací operáty
- Zemské desky moravské; CDM;

SOA Rajhrad

- Fond: Základní devítiletá škola 1–5. ročník Kovalovice, H-075, Kronika národní školy v Kovalovicích, inv. č. 227
- Fond: Základní devítiletá školy Viničné Šumice, H-073, 1885–1961, Katalog prospěchu a návštěvy školy 1885–1952, inv. č. 1-182
Školní kronika 1940–44, inv. č. 184, Školní kronika 1945–61, inv. č. 185
- Fond: Archiv obce Viničné Šumice, C-146, Zápisy o schůzích obecního zastupitelstva 1919–1933, inv. č. 1

Diecézní archiv v Rajhradě – Fond: Biskupská konsistoř Brno, inv. č. 12101 – kart. 2635

Vojenský ústřední archiv Praha – Databáze padlých v 1. světové válce a legionářů
Farní kronika

Kronika obce Viničné Šumice

Kronika TJ Sokol Viničné Šumice

Česká obec sokolská Praha, archiv dokumentů

Moravský zemský archiv v Brně, Státní okresní archiv Vyškov se sídlem ve Slavkově u Brna: Fond Archiv obce Viničné Šumice

Literatura:

Čižmář, M.: Encyklopedie hradišť na Moravě a ve Slezsku, Libri 2004

Hosák, L.: Historický místopis, knihovna přátel starožitností ČSL v Praze 1932–39, tisk Kramerius Brno

Hosák, L.: Historický místopis země Moravsko-slezské, Academia 2004

Ličman, Al.: Slavkovský okres, Vlastivěda moravská sv. 57, Brno 1921

Matějtek, Fr.: Lánové rejstříky brněnského kraje z let 1673–1675, Praha 1981

Mojžíš, F. Dr.: Viničné Šumice, Osvětová beseda Viničné Šumice 1966
Mojžíš, F. Dr., Mazel, Z.: 50 let TJ Sokol Viničné Šumice, 1970
Neužil, V., Mazel, Z.: Pozořice a okolí v minulosti, Osvětová beseda Pozořice 1967
Neužil, V., Mazel, Z.: Pozořice s okolím v minulosti a dnes, Osvětová beseda Pozořice 1983
Pilňáček, Jos.: Staromoravští rodové, MZA Brno, vydání druhé 1972 a třetí 1996
Ryška M.: Viničné Šumice a pomníky obětem válek, 2021
Vrba, P.: 120 let školy ve Viničných Šumicích 1885–2025, Vin. Šumice 2005
Vrba, P.: První světová válka, Viničné Šumice a Kovalovice 1914–1918, MSD Brno, 2018
Vrba, P.: SOKOL Viničné Šumice 100 let, Viničné Šumice 2020

Online zdroje:

Wikipedie: Otevřená encyklopedie

Žně ve Viničných Šumicích 1950

VINIČNÉ ŠUMICE v proměnách času

1350–2025

Vydala obec Viničné Šumice v roce 2025
1. vydání

www.vinicne-sumice.cz

Redakční rada: Ing. Jana Železná, Pavel Vrba
Fotoarchív: PhDr. Mgr. Vojtěch Mojžíš, Pavel Vrba
Jazyková korektura: Mgr. Věra Kolářová
Grafika a DTP: Michal Polus
Tisk: Tiskárna Brázda, www.tiskarnabrazda.cz

ISBN 978-80-11-07244-5

ISBN 978-80-11-07244-5

9 788011 072445